

การออกแบบกราฟฟิกสำหรับนิทรรศการ
“การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย”
GRAPHIC DESIGN FOR EXHIBITION
“THE CHANGING OF THAI’S WAY”

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิตศศิลป์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2552

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบอนุญาตศิลปนิพนธ์

การออกแบบกราฟฟิกสำหรับนิทรรศการ “การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย”
GRAPHIC DESIGN FOR EXHIBITION “THE CHANGING OF THAI’S WAY”

นาย ตรรก เหล่าอรรณพรีชา
Mr. TAK LAOUTTHAPREECHA

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานิตศศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์.....เสาวภา พงษ์คุณากร.....วันที่ 3 พค. 2553
(อาจารย์เสาวภา พงษ์คุณากร)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

จากการทำศิลปนิพนธ์ในครั้งนี้ได้มีการศึกษา การทดลองการออกแบบ และการทำงานที่พบกับปัญหาต่างๆ มากมาย ตั้งแต่การเริ่มคิดหัวข้อที่จะทำ จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ในระหว่างการทำงานได้รับความช่วยเหลือมากมาย ทั้งคำปรึกษา ข้อคิดเห็น การช่วยเหลือ ตลอดจนกำลังใจที่มีให้มาเสมอ

อาจารย์ เสาวภา (ครูนิค) อาจารย์ที่ปรึกษา ที่รับเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และช่วยให้การทำศิลปนิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อาจารย์ พรรณศรี (ครูแดง) อาจารย์ เสริมสุข (ครูเจี๊ยบ) อาจารย์ ทรงศิริ (ครูแต้ว) อาจารย์ ไพบุลย์ (ครูไก่) และอาจารย์ วรพล (ครูอ้วน) ที่ให้คำปรึกษาและคำชี้แนะตลอดการทำศิลปนิพนธ์

คุณแม่ ที่ให้ทุนทรัพย์และกำลังใจ โดยตลอด
คุณเพื่อนนุช และกระต่าย เพื่อนร่วมห้องที่ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด
ตั้งแต่เริ่มจนจบ

น้องรหัส น้องหญิงที่ช่วยพิมพ์ข้อมูล และน้องเซาที่ช่วยตัดประกอบชิ้นงาน

น้องก๊ฟซี่ และน้องก๊ฟโป ที่ช่วยพิสูจน์อักษร

เพื่อนทุกคน พี่ๆ และน้องๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจเสมอๆ

เพื่อนนิเทศศิลป์ทุกคนที่อดหลับอดนอนอดทนมาด้วยกัน

ขอบพระคุณจากใจจริง

นาย ตรีกร เหล่าอรธรปรีชา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญภาพประกอบ	จ

บทที่

1	บทนำ	1
	1.1 ที่มาและความสำคัญของโครงการ	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
	1.3 ขอบเขตของโครงการ.....	2
	1.4 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ	2
	1.5 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย.....	2
2	วิถีไทย.....	4
	2.1 ชีวิตของคนไทย.....	4
	2.2 เอกลักษณะความเป็นไทย.....	12
	2.3 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย.....	22
3	การออกแบบกราฟฟิกสำหรับงานอีเว้นท์ และงานนิทรรศการ	31
	3.1 การออกแบบนิทรรศการ	31
	3.2 การออกแบบกราฟฟิกสำหรับ EVENT & EXHIBITION.....	44
	3.3 การออกแบบโปสเตอร์.....	45
	3.4 ตัวอย่างกราฟฟิกงานนิทรรศการที่เกี่ยวข้อง.....	47
4	การวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลเบื้องต้น	52
	4.1 สรุปขอบเขตของนิทรรศการ.....	52
	4.1.1 รายละเอียดของงาน.....	52
	4.1.2 การนำเสนอแบบปลายเปิด.....	53

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3	ขอบเขตของโครงการ.....	54
4.2	แนวทางในการออกแบบ.....	54
5	การออกแบบ.....	55
5.1	ชื่องาน และสัญลักษณ์ของงาน.....	55
5.2	ชื่อรอง และชื่อหมวด.....	62
5.3	ตัวอักษร.....	63
5.4	สิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์.....	65
6	ผลงานจริง.....	83
6.1	สัญลักษณ์ของงาน.....	83
6.2	ชื่อรองของงาน.....	83
6.3	ชื่อหมวด.....	84
6.4	ป้ายบอกหมวด.....	84
6.5	ป้ายประชาสัมพันธ์.....	85
6.5.1	POSTER.....	85
6.5.2	BANNER.....	86
6.6	แผ่นพับ และบรรจุภัณฑ์.....	86
6.7	บัตรเชิญงานสัมมนา.....	92
6.8	กราฟิกตกแต่งผนังทางเข้า.....	93
6.9	กราฟฟิกฉากหลังเวทีงานสัมมนา.....	94
7	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	95
	บรรณานุกรม.....	96
	ประวัติผู้วิจัย.....	97

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
2.1 การแต่งกายไทย	9
2.2 การแต่งกายสมัยน่านเจ้า.....	10
2.3 การแต่งกายสมัยสุโขทัย.....	11
2.4 การแต่งกายสมัยอยุธยา	12
2.5 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดอาหารการกิน	27
2.6 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดสถาปัตยกรรมและงานศิลป์.....	27
2.7 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดการแต่งกาย	28
2.8 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดการสื่อสาร	28
2.9 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดเครื่องใช้	29
2.10 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดความบันเทิง	29
2.11 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดความเชื่อ.....	30
2.12 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดการเดินทาง.....	30
3.1 ตัวอย่างกราฟฟิกรงานนิทรรศการของไทยแบบต่างๆ 1.....	47
3.2 ตัวอย่างกราฟฟิกรงานนิทรรศการของไทยแบบต่างๆ 2.....	48
3.3 ตัวอย่างกราฟฟิกรงานนิทรรศการของ TCDC.....	49
3.4 ตัวอย่างกราฟฟิกรงานนิทรรศการอื่นๆ 1.....	50
3.5 ตัวอย่างกราฟฟิกรงานนิทรรศการอื่นๆ 2.....	51
5.1 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 1 แบบที่ 1	55
5.2 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 1 แบบที่ 2	56
5.3 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 1 แบบที่ 3	56
5.4 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 1 แบบที่ 4	57
5.5 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 1 แบบที่ 5	58
5.6 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 2 แบบที่ 1	59
5.7 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 2 แบบที่ 2	59
5.8 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 3 แบบที่ 1	60
5.9 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 3 แบบที่ 2	60
5.10 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 3 แบบที่ 3	61

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11 สัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่เลือกใช้.....	61
5.12 แบบร่างชื่อรองของงาน แนวทางที่ 1.....	62
5.13 แบบร่าง และการพัฒนาแบบชื่อรองของงาน แนวทางที่ 2.....	62
5.14 แบบอักษรชื่อรองและชื่อหมวด.....	63
5.15 แบบอักษรที่ใช้เป็นตัวพิมพ์.....	64
5.16 ป้ายชื่อหมวดของงาน แนวทางที่ 1.....	65
5.17 ป้ายชื่อหมวดของงาน แนวทางที่ 2.....	66
5.18 แบบร่างป้ายประชาสัมพันธ์ (POSTER) แนวทางที่ 1.....	67
5.19 แบบร่างป้ายประชาสัมพันธ์ (POSTER) แนวทางที่ 2.....	67
5.20 แบบร่างป้ายประชาสัมพันธ์ (POSTER) แนวทางที่ 3.....	68
5.21 THE CREATION OF ADUM.....	68
5.22 แบบร่างและการพัฒนาป้ายประชาสัมพันธ์ (POSTER) แนวทางที่ 4.1.....	69
5.23 แบบร่างและการพัฒนาป้ายประชาสัมพันธ์ (POSTER) แนวทางที่ 4.2.....	70
5.24 แบบร่างและการพัฒนาป้ายประชาสัมพันธ์ (POSTER) แนวทางที่ 4.3.....	71
5.25 รูปแบบการพับที่ 1.....	72
5.26 แบบร่างกราฟฟิกประกอบแผ่นพับ.....	72
5.27 รูปแบบการพับที่ 2 หน้าตัด 1.....	73
5.28 รูปแบบการพับที่ 2 หน้าตัด 2.....	73
5.29 แบบร่างแผ่นพับครั้งที่ 1 หน้าตัดที่ 1.....	74
5.30 แบบร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 1 ครั้งที่ 2.....	74
5.31 แบบร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 1 ครั้งที่ 2 เมื่อแยกเป็นส่วนๆ.....	75
5.32 แบบร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 1 ครั้งที่ 3.....	76
5.33 แบบร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 1 ครั้งที่ 4.....	77
5.34 ภาพร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 2.....	78
5.35 แบบร่างป้ายประชาสัมพันธ์ (BANNER).....	81
5.36 แบบร่างกราฟฟิกตกแต่งผนังทางเข้า.....	81
5.37 แบบร่างกราฟฟิกจากหลังเวทีงานสัมมนา.....	82
5.38 แบบร่างรูปแบบของบิวทิทัศน์ และบัตรเชิญงานสัมมนา.....	82
6.1 สัญลักษณ์ของงาน.....	83
6.2 ชื่อรองของงาน.....	83

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3 ชื่อหมวด	84
6.4 ป้ายบอกชื่อหมวด	84
6.5 POSTER	85
6.6 BANNER.....	86
6.7 แผ่นพับหน้าตัด 1 และ 2	86
6.8 ภาพของแต่ละหมวดภายในแผ่นพับหน้าตัดที่ 1	87
6.9 ภาพของแต่ละหมวดภายในแผ่นพับหน้าตัดที่ 2	88
6.10 ปกหน้าและปกหลังของแผ่นพับ (ภาพถ่าย).....	89
6.11 แผ่นพับของนิทรรศการ (ภาพถ่าย).....	89
6.12 แผ่นพับหน้าตัดที่ 1 (ภาพถ่าย).....	90
6.13 แผ่นพับหน้าตัดที่ 2 (ภาพถ่าย).....	90
6.14 บรรจุภัณฑ์ของแผ่นพับ	91
6.15 บรรจุภัณฑ์ของแผ่นพับ (ภาพถ่าย).....	91
6.16 บัตรเชิญงานสัมมนา.....	92
6.17 บัตรเชิญงานสัมมนา (ภาพถ่าย).....	92
6.18 กราฟฟิกตกแต่งผนังทางเข้า.....	93
6.19 กราฟฟิกฉากหลังเวทีงานสัมมนา	94

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของโครงการ

วิถีการดำรงชีวิตของคนไทยที่มีมานานนั้น ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปโดยมีสาเหตุมาจาก เทคโนโลยีและการสื่อสารที่พัฒนาไปอย่างมาก และการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศอย่างรวดเร็ว จนเกิดความไม่สมดุลขึ้นในสังคม เกิดปัญหาสังคมมากมายที่มีผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงของวิถีการดำเนิน

ทั้งนี้ในตัวรูปแบบของนิทรรศการจะจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าชมนิทรรศการตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของวิถีไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีวิวัฒนาการอย่างไร เกิดความรู้สึกรังเกียจและติดตาม เกิดคำตอบขึ้นในความคิดของตนเองว่า สิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร เห็นข้อดีและข้อเสียของการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นให้เกิดความคิดต่อยอด รวมถึงเกิดแนวคิดอันดีเพื่อประกอบการดำรงชีวิต

การออกแบบตัวกราฟิกประกอบนิทรรศการจะช่วยดึงดูดความสนใจ และต้องผ่านการออกแบบให้สามารถถ่ายทอดแนวคิดของการเปลี่ยนแปลง มีภาพลักษณ์ที่แตกต่างและแปลกใหม่ พร้อมทั้งแสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 ศึกษาการออกแบบ CORPORATE IDENTITY สำหรับงานนิทรรศการ

1.2.2 ศึกษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ

1.2.3 ออกแบบกราฟิกสำหรับนิทรรศการ โดยคำนึงถึงการสะท้อนแนวความคิดให้เห็นเอกลักษณ์ความเป็นไทย และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวิถีไทย

1.3 ขอบเขตของโครงการ

- สัญลักษณ์ของนิทรรศการ
- สัญลักษณ์แสดงหมวดหมู่ทั้ง 8 หมวดของนิทรรศการ
  - อาหารการกิน
  - การแต่งกาย
  - เครื่องใช้
  - ความเชื่อ
  - สถาปัตยกรรมและงานศิลป์
  - การสื่อสาร
  - ความบันเทิง
  - การเดินทาง
- ป้ายชื่อหมวด
- ป้ายประชาสัมพันธ์
- แผ่นพับ และบรรจุภัณฑ์
- กราฟฟิกสำหรับตกแต่งหน้างานนิทรรศการ
- กราฟฟิกฉากหลังเวทีงานสัมมนา
- บัตรเชิญ และซองจดหมาย สำหรับงานสัมมนา

1.4 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ

กลุ่มบุคคลทั่วไปในชุมชนเมืองที่สนใจงานนิทรรศการที่นำเสนอด้วยแนวคิด และการออกแบบ ช่วงอายุ 15 ปีเป็นต้นไป, ผู้สนใจเกี่ยวกับความเป็นไทย หรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับสังคมโดยรวม เช่น ครูอาจารย์ นักออกแบบ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับสื่อต่างๆ

1.5 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

1.5.1 รวบรวมข้อมูล

- 1.5.1.1 วิถีไทยกับความเปลี่ยนแปลง
- 1.5.1.2 เอกลักษณ์ความเป็นไทย
- 1.5.1.3 การจัดนิทรรศการ
- 1.5.1.4 การออกแบบกราฟิกสำหรับการจัดนิทรรศการ
- 1.5.1.5 การออกแบบกราฟิกสำหรับนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับวิถีไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5.2 วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลเบื้องต้น

1.5.2.1 กำหนดขอบเขตของเนื้อหา และสรุปประเด็นที่ต้องการจะนำเสนอ

1.5.2.2 กำหนดแนวทางการออกแบบกราฟิกที่เหมาะสม

1.5.3 การออกแบบ

1.5.3.1 ทดลองออกแบบตามแนวความคิดที่เลือก เสนอแบบร่าง

1.5.3.2 ตรวจสอบแก้ไขแบบร่าง และปรับปรุงข้อบกพร่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

วิถีไทยกับความเปลี่ยนแปลง

2.1 ชีวิตของคนไทย

วิถีไทย หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย วิถีไทยจึงเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของคนไทย การประเพณี ภูมิปัญญา การศึกษาอบรม และการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน วิถีไทยที่จะกล่าวถึง มีดังนี้

2.1.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณีเป็นการทำกิจกรรมทางสังคมที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ประเพณีในสังคมไทยเรานั้นมีมากมายล้วนเป็นมรดกจากบรรพบุรุษ จากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม นับว่าคนไทยในปัจจุบัน โลกทัศน์ที่มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่งดงามไว้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่ลูกหลานสืบต่อมาจนกระทั่งทุกวันนี้

2.1.1.1 ความหมายของประเพณี

คำว่า ประเพณี หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์ที่เลือกปฏิบัติตามค่านิยมในทางที่ดีงาม และเป็นที่ประสงค้ของคนส่วนใหญ่โดยปฏิบัติสืบทอดกันมาเรื่อยมาจนกลายเป็นความเชื่อว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญจะต้องปฏิบัติตาม ประเพณีแต่ละสังคมแตกต่างกันไป หากสังคมใดอยู่ใกล้ชิดกัน ประเพณีย่อมคล้ายคลึงกันได้ เพราะมีการไปมาหาสู่กัน ทำให้ประเพณีเลื่อนไหลกันได้ ซึ่งประเพณีของสังคมยังเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมอีกด้วย

2.1.1.2 ประเภทของประเพณี

เราอาจแบ่งประเพณีออกเป็น 3 ประเภท

1. จารีตประเพณีหรือกฏศีลธรรม (Morel) หมายถึง สิ่งที่สังคมใดสังคมหนึ่งยึดถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง เป็นเรื่องของความถูกต้อง มีเรื่องของศีลธรรมเข้าร่วมกัน ใครฝ่าฝืนหรือเฉยเมยถือว่าเป็นการละเมิดกฏสังคม ผิดประเพณีสังคม จารีตประเพณีหรือกฏศีลธรรมของ แต่ละสังคมย่อมไม่เหมือนกันสังคมไทยเห็นว่า การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่งงานเป็นการผิดจารีตประเพณี แต่ชาวสวีเดนเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้น จารีตประเพณีเป็นเรื่องของแต่ละสังคมจะใช้ค่านิยมของสังคมหนึ่งไปตัดสินสังคมอื่นไม่ได้

2. ขนบธรรมเนียมหรือสถาบัน เป็นระเบียบแบบแผนที่ตั้งคมได้กำหนดไว้แล้วปฏิบัติสืบกันมา คือรู้กันเอง ไม่ได้เป็นระเบียบแบบแผนไว้ ว่าควรประพฤติปฏิบัติกันอย่างไร มักใช้คำว่าสถาบันมาแทนขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งคนในสังคมมีความพอใจ เป็นที่ปฏิบัติต่อกันมา มีข้อกำหนดบังคับเอาไว้ เช่น สถาบันการศึกษามีครู ผู้เรียน เจ้าหน้าที่ มีระเบียบการรับสมัครเข้าเรียน การสอบไล่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย มีกฎเกณฑ์ของประเพณีวางไว้ แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อจำเป็น

3. ธรรมเนียมประเพณีหรือประเพณีนิยม (Convention) เป็นแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่ปฏิบัติกันมาจนเคยชิน แต่ต้องไม่ขัดแย้งกัน เป็นเรื่องของทุกคนควรทำแม้มีผู้ฝ่าฝืนหรือทำผิดก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่อาจถูกตำหนิได้ว่าไม่มีมารยาท ไม่รู้จักกาลเทศะ เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การดื่มน้ำจากแก้ว

2.1.1.3 ลักษณะของประเพณีไทย

การศึกษารายละเอียดของประเพณี จะแยกเป็น 3 ประเภท คือ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตส่วนบุคคล และประเพณีเกี่ยวกับสังคม หรือประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล

- ประเพณีส่วนบุคคล หรือประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เป็นประเพณีเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด (ทำขวัญเดือน โคนผมไฟ พิธีลงอุตั่งชื่อ ปูเปลเด็ก โคนจุก) ประเพณีเกี่ยวกับการบวช ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน (การหาฤกษ์ยาม พิธีหมั้น พิธีแห่ขันหมาก การรดน้ำประสาทร การทำบุญเลี้ยงพระ พิธีส่งตัวเจ้าสาว) และประเพณีเกี่ยวกับการเผาศพ

- ประเพณีเกี่ยวกับสังคม หรือประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล เป็นประเพณีที่ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ประเพณีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น ประเพณีส่วนร่วมที่คนไทยส่วนมากยังนิยมปฏิบัติกันเช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีทอดกฐินและทอดผ้าป่า

2.1.1.4 ความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

วัฒนธรรมประเพณีของชาติ ล้วนแสดงให้เห็นความคิด ความเชื่อ ที่สะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิต ความเป็นมา ความสำคัญ ซึ่งล้วนเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมไทยทั้งสิ้น ดังนั้นขนบธรรมเนียมประเพณีไทยจึงมีความสำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ความเป็นสิริมงคล ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยนั้นล้วนเกี่ยวข้องกับ พระพุทธศาสนา และพราหมณ์ พิธีกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานั้นเป็นความเชื่อเรื่องของ ความเป็นมงคลแก่ชีวิต

- ความสามัคคี ความเสียสละ ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเครื่องฝึกจิตใจให้รู้จัก เป็นผู้เสียสละ จะเห็นได้จากงานบุญต่างๆ มักเกิดการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกัน เช่นพิธีชนทราย เข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย ทำให้เกิดความรักความสามัคคี

- การมีสัมมาคารวะ ถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีไทยอย่างหนึ่ง แสดงถึงความนอบน้อม อ่อนโยนความมีมารยาทไทย

- ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ทำให้คนไทยอยู่ในกรอบที่ดีงาม ถือว่าเป็นเครื่อง กำหนดพฤติกรรมได้อย่างหนึ่ง

- ขนบธรรมเนียมประเพณีในแต่ละท้องถิ่น ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกัน แต่ทุกคนก็มีความรู้สึกรู้ว่าทุกคนเป็นคนไทยมีความเป็นชาติเดียวกัน และสามารถแบ่งออกถึงความ เป็นมาของชาติได้

2.1.2 การละเล่นพื้นเมือง

การละเล่น หมายถึง การเล่นดนตรี การเล่นเพลง การเล่นรำ การเล่นที่ต้องร่วมกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เรียกว่า มหรสพหรือศิลปะการแสดงพื้นเมือง หมายถึง สิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ

การละเล่นพื้นเมือง หมายถึง การแสดงใดๆ อันเป็นประเพณีนิยมในท้องถิ่นและเล่นกัน ในระหว่างประชาชน เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงตามฤดูกาล การแสดงต้องเป็นไปอย่างมี วัฒนธรรม มีความเรียบร้อย ใช้ถ้อยคำสุภาพ แต่งกายสุภาพถูกต้องตามความนิยมและวัฒนธรรม เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สถานที่ก็ต้องจัดให้เหมาะสมกับโอกาสที่จะแสดง ซึ่งการละเล่น พื้นเมือง จะไม่เป็นอาชีพหรือเพื่อหารายได้ จะมีดนตรีหรือการขับร้อง หรือการฟ้อนรำประกอบก็ ได้

การละเล่นพื้นเมือง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การแสดงพื้นเมือง และ เพลงพื้นเมือง

- การแสดงพื้นเมือง หมายถึง การละเล่นที่มีการแสดง การรำรำ มีเพลงดนตรีประกอบ ที่ได้วางเป็นแบบแผน และนิยมเล่นหรือถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนแพร่หลายการแสดงพื้นเมือง อาจ เกิดจากการบูชาบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ขอให้สิ่งที่ดีนั้นนับถือประทานสิ่งที่ตนปรารถนา หรือ ขจัดปัดเป่าสิ่งที่ไม่ปรารถนา นอกจากนี้ ก็เป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงรื่นเริง

- เพลงพื้นเมือง หมายถึง เพลงที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ ประดิษฐ์แบบแผนการร้อง เพลง ไปตามความนิยม และสำเนียงภาษาพูดในท้องถิ่นของตน นิยมร้องเล่นกันในเทศกาลหรืองาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มีการชุมนุมรื่นเริง เช่น ทรุษ สงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และในการลงแขกเกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นการเล่นที่สืบทอดกันมา

เนื้อความของเพลงพื้นเมืองที่นิยมร้องกัน มักจะเป็นการเกี่ยวพาราสิระหว่างชายหญิงปะทะคารมกันในด้านสำนวนโวหาร สิ่งสำคัญของการร้องคือ การด้นกลอนสด ร้องแก้กันด้วยปฏิภาณไหวพริบ ทำให้เกิดความสนุกสนานทั้งสองฝ่าย

2.1.3 ความเชื่อ

ความเชื่อของคนโบราณที่มีมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตาทวดมัก เป็นความเชื่อเกี่ยวกับผีสงเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้สนใจมากนัก ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไปจากยุคลัทธิ ภูตผีปีศาจ เทวดาผู้ยุคสมัยใหม่ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวิทยาศาสตร์ หากสิ่งใดหาข้อพิสูจน์ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ คนรุ่นใหม่ก็มักจะมองว่าเป็นเรื่องไม่สมควรเชื่อ โดยเฉพาะเรื่องทางไสยศาสตร์ ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นเรื่องงมงาย ล้าหลัง จนกลายเป็นข้อโต้แย้งกับคนบางกลุ่มที่ยังเชื่อถือเรื่องนี้อยู่ ว่า แท้ที่จริงแล้วความเชื่อของคนโบราณนั้นเป็นเพียงอุบายที่ผู้ใหญ่ใช้หลอกเด็ก หรือมาจากกลางบอกเหตุของสิ่งเร้นลับกันแน่ ตัวอย่างความเชื่อเช่น

- ห้ามกวาดบ้านตอนกลางคืน คนโบราณถือว่า การกวาดบ้านตอนกลางคืนจะกวาดเงินกวาดทองออกจากบ้านแต่ผู้เขียนคิดว่า คนโบราณสอนให้ระวังของมีค่าจะถูกกวาดทิ้งไปเพราะกลางคืนของสมัยก่อนมืดมาก ไม่มีแสงสว่างจากไฟฟ้าใช้เหมือนสมัยนี้ ที่สำคัญตอนกลางคืนเป็นเวลาพักผ่อน ผู้คนอาจจะปลิวอ่อนในอากาศที่เราสูดหายใจเข้าไปได้

- ห้ามทักเด็กว่าน่ารัก คนโบราณจะไม่ให้ทักเด็กที่ยังเดินไม่ได้ว่าน่ารัก เพราะกลัวว่าจะถูกผีพาไปอยู่ด้วยดังนั้นจึงให้ทักว่า “น่าเกลียดน่าซังแทน” ผีจะได้ไม่สนใจ

- การนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก ทิศตะวันตกคือทิศที่คนตายหันหัวไปทางนั้น เพราะพระอาทิตย์ตกทางนั้นเปรียบได้กับชีวิตที่ตกไปตามแสงตะวัน ดังนั้นคนโบราณจึงห้ามคนเป็นจัดเตียงนอนหรือหันหัวนอนไปทางทิศตะวันตก

- เสียงคนเรียกตอนกลางคืนคนโบราณมักจะคอยส่งลูกหลานว่าถ้าได้ยินเสียงเรียก เวลากลางคืน อย่าขานรับ หรือร้องทักเพราะนั่นคือเสียงของวิญญาณที่ตามมาหลอกหลอนหรือขอส่วนบุญแต่ให้ แก่เกลียด โดยการตักบาตรทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้ในตอนเช้า

- จิ้งจกร้องทักโบราณเชื่อว่า จิ้งจกเป็นสัญลักษณ์ของโชคร้าย ถ้ามันร้องทัก ต้องหยุด! หมายถึงหากกำลังจะออกไปนอกบ้านแล้วมีเสียงจิ้งจกร้องห้ามออกจากบ้านเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นเรื่องไม่ดีกับตัวเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.4 อาหารการกิน

ภูมิปัญญาไทยกับวิถีการกินอาหารของคนไทย

ค่านิยมการบริโภคของคนไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่ มีวิถีชีวิตการกินอาหารประเภทอาหารจานด่วน (fast food) เลียนแบบการกินแบบตะวันตก ซึ่งมีความเสี่ยงสูงในการที่จะทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ เช่น ไขมันในเส้นเลือด โรคหัวใจ โรคอ้วน ฯลฯ อาหารเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีพของมนุษย์ ทุกสังคมจึงดำเนินชีวิตไปเพื่อการทำมาหากินด้วยรูปแบบแตกต่างกัน ในปัจจุบันสามารถจำแนกอาหารไทยได้เป็น 2 รูปแบบคือ

- อาหารแบบราชสำนัก ด้วยธรรมเนียมราชสำนักฝ่ายในมักถือเป็นต้นแบบ ประเพณีการดำรงชีวิตที่ดีของคนไทย อาหารในราชสำนักจึงเป็นที่นิยมบริโภคตามแบบตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

- อาหารพื้นเมือง คือ อาหารประจำภูมิภาคต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามลักษณะพืชพันธุ์และสภาพภูมิประเทศ

ข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย เมื่อหิวก็นึกถึงข้าวเรียกออาหารแต่ละมื้อว่า ข้าวเช้า ข้าวกลางวัน และข้าวเย็น เมื่อพบกันก็ทักทายกันว่า กินข้าวหรือยัง การทำมาหากินก็มีอาชีพปลูกข้าวเป็นหลักมาแต่อดีต วงจรชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมจึงผูกพันอยู่กับข้าวตลอดปี มีประเพณีทำบุญบูชาเทพยดา บรรพบุรุษ เพื่อผลแห่งความอุดมสมบูรณ์ของธัญญาหาร

คนไทยกินข้าวกับกับข้าวที่ปรุงจากพืชผัก เนื้อสัตว์นานาชนิดจากธรรมชาติรอบตัว ด้วยวิธีการที่บรรพบุรุษได้ทดลอง คัดเลือก และผสมผสานไว้อย่างเหมาะสม สืบทอดกันมานานนับพันปี ซึ่งเรียกกันติดปากว่า “ต้ม ยำ ตำ แกง” ที่มีเนื้อหาแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค ทำให้อาหารไทยมีความหลากหลาย สัมพันธ์กับทรัพยากร สภาพภูมิประเทศ และหลักโภชนาการของคนไทย ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยที่อาจจำแนกได้ดังนี้

- ภูมิปัญญาแห่งผลสำเร็จในการทำความเข้าใจ วิถีจักรธรรมชาติ จึงสร้างสรรค์อาหารไทย ให้มีส่วนประกอบที่สัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ มีลักษณะที่ลิ้นไหลสามารถสับเปลี่ยนผัก เนื้อสัตว์มาปรุงได้ตามฤดูกาลและสภาพพันธุ์พืชในพื้นที่นั้น ซึ่งมีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า สามารถนำมาปรุงอาหารได้ทุกส่วนทั้งใบ ดอก ราก หัว ผล

- ภูมิปัญญาแห่งผลสำเร็จในการเรียนรู้คุณค่าพืชพรรณ เนื้อสัตว์ จึงสร้างสรรค์อาหารไทย ให้มีคุณค่าสอดคล้องกับความต้องการร่างกายคนไทย เป็นประโยชน์ในทางบำรุง ป้องกันโรค

- ภูมิปัญญาแห่งผลสำเร็จในการแปรรูปอาหาร เพื่อถนอมรักษาให้เก็บไว้บริโภคยาวนาน ก่อให้เกิดอาหารหลายชนิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาหารไทยเป็นวัฒนธรรมแห่งการผสมผสาน บนพื้นฐานของการรับเพื่อทดลองเมื่อเห็นว่าดีจึงประยุกต์เข้ากับรูปแบบอาหารแบบดั้งเดิม กลิ่นไออาหารต่างชาติทั้งมอญ ลาว จีน อินเดีย ญี่ปุ่น และชาติแถบตะวันตก จึงกรุ่นอยู่ในอาหารไทยที่ยังคงรูปแบบเป็นตัวของตัวเอง แต่คนไทยในยุคปัจจุบัน ได้เปลี่ยนวิถีแห่งการผสมผสานนี้เป็นการรับการเอามาปฏิบัติตามเต็มรูปแบบ ด้วยความเข้าใจว่าทันสมัย สะดวก รวดเร็วกว่าอาหารไทย อาหาร Junk Food หรืออาหารขยะแบบตะวันตก จึงเข้ามาแพร่หลายในสังคมไทย ทั้งที่มีราคาแพง อุดมด้วยไขมัน น้ำตาล สารสงเคราะห์ที่ไม่จำเป็นต่อร่างกายชาวเมืองร้อน อย่างคนไทย จนส่งผลให้เกิดโรคอันเนื่องมาจากการสะสมอาหารเหล่านี้ เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคความดันโลหิต โรคเบาหวาน และโรคอ้วน เมื่อผนวกกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ภาวะการณั้กู่หนี่ยืมสิน ตั้งแต่ประชาชนถึงประเทศชาติในทุกวันนี้ ทำให้คนไทยได้ทราบแล้วว่าเป็นผลของ “การหลงทาง” ไปกับวิถีชีวิตแบบชาวตะวันตก จนละทิ้งชีวิตแบบไทยที่สั่งสมเป็นภูมิปัญญามานานนับร้อยนับพันปี

2.1.5 การแต่งกาย

ภาพที่ 2.1 การแต่งกายไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีมรดกทาง วัฒนธรรมประจำชาติที่เป็นของตนเองมาเป็น ระยะเวลายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นศิลปะไทย มารยาทไทย ภาษาไทย อาหารไทย และชุดประจำชาติ ไทย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีคุณค่า มีความงดงามบ่งบอกถึงเอกลักษณ์แห่งความเป็น "ไทย" ที่นำ ความภาคภูมิใจมาสู่คนในชาติ

การแต่งกายของไทยโดยเฉพาะในยุครัตน โกสินทร์ซึ่งมีอายุยาวนานมากกว่า 200 ปีนั้น ได้มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ

นับตั้งแต่ยุค รัตน โกสินทร์ตอนต้น ตอนกลาง ยุคเริ่มการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ ยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือ ยุค "มอลานาไทย" และ จนปัจจุบัน "ยุคแห่งเทคโนโลยีข่าวสาร" แต่ละยุคสมัยล้วนมีรูปแบบการแต่งกายที่เป็นของตนเองซึ่งไม่อาจสรุปได้ว่า แบบใดยุคใดจะดีกว่า หรือ ดีที่สุด เพราะวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรม ล้วนต้องมีการปรับเปลี่ยนบูรณาการไปตามสิ่งแวดล้อม ของสังคมแล้วแต่สมาชิกของ สังคมจะคัดสรรสิ่งที่พอเหมาะพอควรสำหรับตน พอควรแก่โอกาส สถานที่และกาลเทศะ

สมัยน่านเจ้า จนถึงปลายสมัยอยุธยา

เมื่อชนชาติไทยอพยพเคลื่อนที่ลงมาสู่แหลมอินโดจีนโดยลำดับ จนได้ตั้งอาณาจักรไทย น่านเจ้าขึ้นเป็นอาณาจักรไทยแห่งหนึ่งที่หนองแสตาลีฟู หลึงไทยคงรักษาวัฒนธรรมและประเพณี ทางการแต่งกายของคนไว้ ไม่ใช่ผู้แพ้หน้าหรือเขียนคิ้ว ใช้น้ำกั้นจากต้นหมอนทามม หลึงผู้ดีนุ่ง ซิ่นไหม ใช้ผ้าไหมอีกผืนหนึ่งคาดเอวไว้ ผมมุ่นสูง บางทีถักเป็นเปียห้อยลงสองข้าง ใช้ต่างหูทำด้วย ไข่มุก ทับทิมหรืออำพัน นิยมใช้รองเท้าฟาง

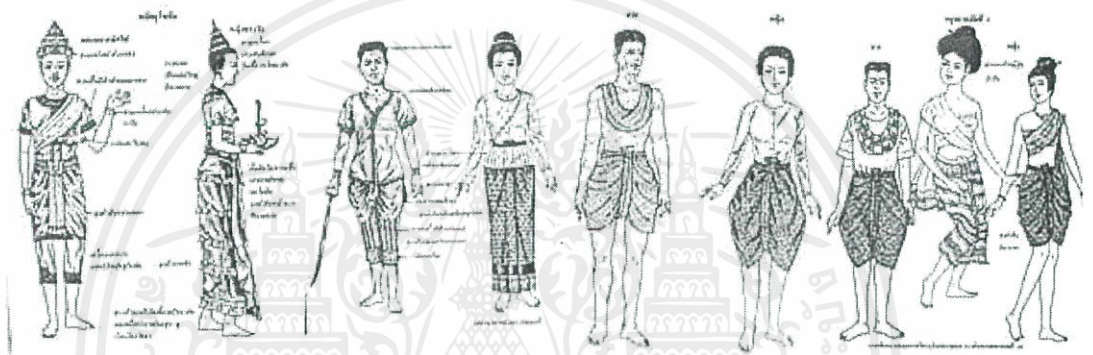

ภาพที่ 2.2 การแต่งกายสมัยน่านเจ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมัยสุโขทัย

อาณาจักรสุโขทัยเริ่มราว พ.ศ. ๑๗๘๑ เป็นระยะเวลาใกล้กับที่ไทยอีกพวกหนึ่งเรียกตัวเองว่า ปงหรือปา ไปก่อตั้งอาณาจักรอาหม บัดนี้คือมณฑลอัสมัมในอินเดีย พ่อขุนรามคำแหง แห่งสุโขทัย ทรงคิดตัวอักษรไทยขึ้น อิทธิพลทางวัฒนธรรมพราหมณ์และขอมแพร่มาถึงสตรีไว้ผมเกล้าสูง อย่างที่เรียกว่า โองขโคง คือรวบขึ้นไปเกล้ามวกกลางกระหม่อม มีเกี้ยวหรือพวงมาลัยสวม สนมก้านัดแต่งกรัชกายนุ่งห่มผ้าลิจิตพัศตร์ ผ้าสุวรรณพัศตร์ ประดับเครื่องอลังการณ์ มีจดหมาย เหตุบันทึกการแต่งกายสตรีว่า หญิงนุ่งผ้าสูงพื้นดิน ๒ - ๓ นิ้ว (กรอมเท้า) สวมรองเท้าก็ทำด้วย หนังสีดำสีแดง

ภาพที่ 2.3 การแต่งกายสมัยสุโขทัย

สมัยอยุธยา

รัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พระมหาสีเทวีแต่โบราณเสวยพระกระยาหารต่างเวลากับพระมหากษัตริย์ ย่อมโปรดให้ข้าหลวงตั้งเครื่องเสวยของพระองค์เองก่อนหรือภายหลัง เพื่อมี เวลาถวายปรนนิบัติพระราชสวามี เครื่องทรงเป็นภูษาจีบห่มผ้าปักมีเครื่องประกอบยศขัตติยนารี

ต้นสมัยอยุธยา พระเจ้าอยู่ทองทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยา ศิลปะการดนตรีขับร้องและ กลอนเพลงเฟื่องฟู ไทยเริ่มนุ่งโจงกระเบน แปลงจากทรงหยักกรังอย่างขอม หญิงนุ่งจีบห่มสไบ มีผ้า ห่มชั้นในอีกผืนหนึ่งห่มอย่างผ้าแถบสไบชั้นนอกใช้ผ้าเนื้อหนาก็ได้ ตามกถุมนเทียรบาลสมัย สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถระบุว่า “เมื่องานใส่เสียรเพชรมวย” คือเกล้าไว้ที่ท้ายทอย “เกล้าหนุน ยิกเกี้ยวแซม” คือ ผมเกล้าสูงไว้บนกระหม่อม ส่วนในสมัยพระเจ้าบรมโกษฐ์ มีการแต่งกายสตรี ตามพระนิพนธ์ว่า “คิดอนงค์องค์เอวอร์ ผมประบ่าอำเอี่ยมไร” แสดงว่าสตรีนิยมไว้ผมยาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.4 การแต่งกายสมัยอยุธยา

สิ้นรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกษฐ์ ประเทศไทยต้องทำศึกสงคราม การแต่งกายของสตรีจึงเปลี่ยนแปลงไป ผมหักเคยไว้ยาวประบ่าก็ต้องตัดสั้น เพื่อสะดวกในการปลอมเป็นชายอพยพหลบหนี ห่มผ้าคาดอกแบบตะเบงมานรวบชายผูกเงื่อนที่ต้นคอ แสดงถึงหญิงไทย แม้จะเป็นเพศอ่อนโยนสวยงาม แต่ก็อาจปรับตัวรับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ งานบ้านปรกติก็ต้องทำ เช่น ฝัดข้าวไว้หุง แต่พอมีสัญญาณภัยก็วางกะดั่งควาบพร้อมที่จะสู้ได้ทันที

2.2 เอกลักษณะความเป็นไทย

2.2.1 ศาสนา

ศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญควบคู่กับสังคมมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะสังคมของชนชาติใด หรือภาษาใด เพราะศาสนาเป็นสิ่งที่มาพร้อมกับชีวิตมนุษย์ทุกคน และมีความสัมพันธ์ต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคมมนุษย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากศาสนา เป็นสื่อระหว่าง มนุษย์กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ ฉะนั้นศาสนาจึงเป็นที่รวมของความ เคารพนับถือสูงสุดของมนุษย์เป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ เข้าถึงสิ่งสูงสุดตามอุดมการณ์หรือความเชื่ออื่นนั้นๆ และศาสนาเป็นสิ่งที่มียุทธผลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมด้านอื่นๆ แทบทุกด้าน เช่น วัฒนธรรมทางการเมืองการปกครองเศรษฐกิจ ศิลปกรรมวรรณกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

พุทธศาสนากับชีวิตประจำวันของคนไทย

คนไทยมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนามาเป็นเวลานานนับพันปีเศษมาแล้ว พุทธศาสนิกชนทั้งหลายมีความรู้สึกเคารพ และศรัทธาในพุทธศาสนาฝังอยู่ในสายเลือดของคนไทย มาตั้งแต่เกิดจนตาย พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่จำเป็นต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก เพราะศาสนาพุทธ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้ผู้ก้มจิตใจคนไทยทั้งชาติให้เป็นคนรักสันติ รักอิสราเอล มีนิสัยโอบอ้อมอารี มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน พุทธศาสนาได้ฝังรากลงในจิตใจของ คนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน คนไทยจึงได้แสดงออกทางศิลปกรรมต่างๆ เช่น จิตรกรรมมักจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชาคค่าง ๆ ในพุทธประวัติ ด้านสถาปัตยกรรมก็มีการสร้างวัดวาอารามต่างๆ โบสถ์ วิหาร เจดีย์ เป็นต้น ส่วนดนตรีไทยก็ให้ความเชื่อมโยงตามแนวทางสันติของพุทธศาสนา ด้วยอิทธิพลของ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาทำให้จิตใจของคนไทยแสดงออกมาในลักษณะที่เชื่อมโยงมีความ เกื้อกูลปรองดองกัน ให้การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และทำให้คนไทยพอใจในการดำรงชีวิต อย่าง สงบสุขมาจนกระทั่งทุกวันนี้

2.2.2 ศิลปกรรม

ชนชาติไทยเป็นชนชาติที่มีเอกลักษณ์ทางศิลปกรรมสูงงานศิลปะเป็นงานที่ให้ความรู้สึกร ทางด้านสุนทรียะของมนุษย์ที่มีจิตใจสูง ซึ่งถ่ายทอดความรู้สึกที่มีคุณค่าทางจิตใจ ส่งผลให้คนไทย เป็นผู้มีวัฒนธรรมทางจิตใจที่ถ่ายทอดทางอารมณ์ได้ 2 ลักษณะคือ

2.2.2.1 ถ่ายทอดออกมาเป็นรูปธรรม

ได้แก่ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และประณีตศิลป์

2.2.2.2 ถ่ายทอดออกมาไม่เป็นรูปธรรม

ได้แก่ วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ ศิลปวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏจะสะท้อนให้ เห็นถึงความสัมพันธ์ของพุทธศาสนา การถ่ายทอดทางอารมณ์ทั้ง 2 ลักษณะ ก่อให้เกิดวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะชาติของคนไทย ซึ่งจะกล่าว ต่อไปนี้

2.2.3 สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรม เป็นผลทางวัตถุที่ได้รับการสร้างสรรค์ด้วยศิลปะและวิทยาการในการ ก่อสร้าง เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ทั้งในด้านความสะดวกสบาย ปลอดภัย และพึงพอใจ ควรสร้างสรรค์งานทางด้านศิลปะแห่งการก่อสร้างมิให้จำกัดเฉพาะเพียงแต่การสร้าง ที่อยู่อาศัย เท่านั้น แต่ในความเชื่อและศรัทธาในศาสนาที่เป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนสร้างสรรค์งาน ทางด้านสถาปัตยกรรมขึ้นต่างไปจากความมั่นคงแข็งแรงและสวยงาม ซึ่งเป็นผลต่อจิตใจของผู้คน ส่วนรวม

ประเภทของสถาปัตยกรรม ไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนไทยจำแนกได้ 4 ประเภท กล่าวคือ

2.2.3.1 สถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จัดเป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นตามวัดวาอารามต่างๆ เพื่อประโยชน์ทางพุทธศาสนา มีดังนี้ พระสถูปเจดีย์ต่างๆ พระมหาธาตุ เจดีย์ พระพุทธรูปปางค์ พระอุโบสถ พระวิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิ หอฉัน ชุ่ม ระเบียบ กำแพงแก้ว ศาลาราย เป็นต้น

2.2.3.3 สถาปัตยกรรมประเภทปูชนียสถาน

เป็นสถาปัตยกรรมที่จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานอันควรแก่การสักการบูชาของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย จำแนกเป็นพระสถูปเจดีย์และพระปรางค์ ปูชนียสถานดังกล่าวนี้ใช้เป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ แต่เมื่อใดที่มีการสร้างพระอุโบสถเป็นประธานของวัดแล้วความสำคัญของพระสถูปและพระปรางค์ก็จะลดลงไปเพียงส่วนประกอบของเขตพุทธาวาสเท่านั้น

2.2.3.4 สถาปัตยกรรมประเภทอาคารสถาน

คือ สถานที่ซึ่งก่อสร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นที่ประดิษฐานปูชนียวัตถุ มีรูปแบบเป็นเรือนหรือโรงอันเป็นที่อยู่อาศัยประจำ เป็นที่ประชุมคณะสงฆ์หรือพุทธศาสนิกชนประกอบพิธีกรรมเช่น เป็นสถานที่ประกอบพิธีอุปสมบท และ เป็นที่รับภจันตลอดจนประโยชน์อื่น ๆ ได้แก่ เป็นที่สวดพระอภิธรรม เป็นที่พักของอุโบสถ เป็นที่บอกเวลา เป็นที่เก็บพระธรรม เป็นต้น สถาปัตยกรรมประเภทอาคารสถาน ได้แก่ วิหาร โบสถ์ และ สถาปัตยกรรมประเภทบริวารสถาน (พระระเบียง หอไตร ศาลาการเปรียญ ศาลาบาตร ศาลาราย ศาลาเปลื้องเครื่อง สี่มาและชุ่มสี่มา กำแพงแก้ว) เป็นต้น

2.2.3.5 สถาปัตยกรรมประเภทที่อยู่อาศัย

สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน ของไทยคือศิลปะหรือวิธีการว่าด้วยการก่อสร้างที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ยึดถือต่อกันมา ซึ่งประกอบด้วยคตินิยมในการเลือกใช้วัสดุกรรมวิธีการสรรหา ใช้รูปแบบ และองค์ประกอบสำคัญที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยของสิ่งก่อสร้างและการตกแต่ง สิ่งเหล่านี้จะต้องปรากฏให้เห็นเป็นลักษณะร่วมของชุมชนนั้นอย่างปกติ

ลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นบ้านจะมีความสัมพันธ์กับสภาพภูมิประเทศดินฟ้าอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติในเขตของท้องถิ่น ชีตความสามารถในการผลิตและเทคนิควิทยาการของชุมชน คติความเชื่อพื้นฐานของชุมชน ตลอดจนคติของศาสนา และวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่นที่ชุมชนนั้นๆ มีความพึงพอใจ ทั้งยังขึ้นอยู่กับประโยชน์ใช้สอยหลักของชุมชนอีกด้วย

สถาปัตยกรรมพื้นบ้านของไทยจำแนกตามสภาพภูมิศาสตร์ โดยจัดแบ่งสถาปัตยกรรมพื้นบ้านภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ซึ่งแต่ละภูมิภาคจะมีการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย โดยยึดถือเอกลักษณ์พิเศษของเรือแต่ละภูมิภาค ให้คงไว้ซึ่งรูปแบบของเรือนไทย เฉพาะภูมิภาคปรากฏในเรือนเครื่องผูกภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ ดังที่เรียกกันว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรือนพื้นถิ่น ส่วนเรือนเครื่องสับหรือเรือนไทย ปรากฏลักษณะเฉพาะแบบไทยตั้งแต่การมุงหลังคา การวางตัวเรือนหรือรูปเรือน ในภาคเหนือมีเอกลักษณ์ ส่วนบนหัวจั่วลักษณะกาแล ภาคกลาง ลักษณะบ้านลมมีเหงา ภาคใต้เรือนที่มีหลังคาทรงปั้นหยา

การสร้างเรือนไทย เป็นการแสดงภูมิปัญญาของคนไทยที่ปลูกสร้างตามความเหมาะสมของสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศของแต่ละภูมิภาค การปลูกเรือนได้ถ่ายทอดคตินิยมของคนไทย นับตั้งแต่ความเชื่อนั้นเป็นมงคลแก่ผู้อยู่อาศัย โดยเริ่มต้นจากการเลือกสถานที่ปลูกเรือน การลงเสา การคูถุขัยยาม รวมถึงการตั้งพระภูมิเจ้าที่ ซึ่งเป็นการนำคติพราหมณ์มาใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อความสุขชั่วลูกชั่วหลาน

2.2.4 ประติมากรรม

งานประติมากรรมไทยทั่วไป หมายถึง รูปภาพที่เป็นรูปร่างปรากฏแก่สายตาสามารถสัมผัสได้โดยตรงด้วยการจับต้องซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการปั้น หล่อ แกะสลัก เป็นต้น เพื่อตอบสนองความเชื่อ ความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจ รวมไปถึงการดำรงชีวิต ทั้งส่วนบุคคลและชนในสังคมไทยเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดประสบการณ์ ค่านิยมที่ได้รับ จากสิ่งแวดล้อมและได้แสดงออกมาเป็นงานประติมากรรมอันเป็นสัญลักษณ์ประจำชนชาตินั้น ๆ

ลักษณะงานประติมากรรมไทย แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

2.2.4.1 งานประติมากรรมที่มีลักษณะเป็นรูปทรงลอยตัว

งานสร้างสรรค์รูปทรงในลักษณะ เช่น เป็นการสร้างทำรูปภาพให้เกิดขึ้นจากส่วนฐานซึ่งรองรับอยู่ทางตอนล่างรูปทรงของงานประติมากรรม อาจแสดงรูปแบบที่แลดูได้ทุกด้าน หรือแสดงทิศทางและการเคลื่อนไหวนักลงสู่ฐาน งานประติมากรรมไทยที่มีลักษณะเป็นรูปทรงลอยตัวนี้ ตัวอย่าง พระพุทธรูปเทวรูปต่าง ๆ เช่น รูปพระนารายณ์ทรงปืน ที่หน้าพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ในบริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และรูปนางธรณีบีบมวยผม หน้ากระทรวงยุติธรรม กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

2.2.4.2 งานประติมากรรมที่มีลักษณะชิ้นงานเป็นรูปทรงแบนราบมีพื้นรองรับ (Sculpture in the relief) งานสร้างสรรค์รูปทรงประติมากรรมเช่นนี้ เป็นการสร้างและนำเสนอรูปทรงแต่จำเพาะด้านใดด้านหนึ่งให้ปรากฏแก่ตา โดยลำดับรูปทรงต่างๆ ลงบนพื้นราบซึ่งรองรับอยู่ทางด้านหลังแห่งรูปทรงทั้งปวงการเคลื่อนไหวและทิศทางของรูปภาพอาจกระทำได้ในทางราบขนานไปกับพื้นผิวระนาบของพื้นหลังงานประติมากรรมในลักษณะนี้ แสดงรูปทรงและเนื้อหาให้ปรากฏเห็นได้จำเพาะแต่เพียงด้านเดียว ตัวอย่างเช่น รูปภาพปั้นปูนเรื่องเรื่องทศชาติชาดกที่

วัดไล อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี ลวดลายไม้บานประตูพระวิหารพระศรีศากยมุนี วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

2.2.4.3 งานประติมากรรมที่มีลักษณะเป็นรูปทรงจมอยู่ในพื้นผิว

งานประติมากรรมลักษณะเช่นที่ว่าเป็นผลอันเกิดแต่การสร้างสรรครูปทรงต่างๆ ให้ปรากฏและมีอยู่ในพื้นที่รองรับอยู่นั้น งานประติมากรรมจึงมีลักษณะเป็นทั้งรูปภาพที่เกิดขึ้นด้วยเส้นขีดเป็นทางลึกลงในพื้น (Incise Line) อย่างหนึ่ง กับรูปภาพซึ่งเกิดขึ้นโดยการเจาะหรือฉลุด้านที่เป็นพื้นออก(Craving)ให้คาไว้แต่ส่วนที่เป็นรูปภาพงานประติมากรรมลักษณะดังกล่าว เป็นการนำเสนอรูปแบบและเนื้อหาให้ปรากฏและแลเห็นได้จำเพาะแต่ด้านเดียว เช่นเดียวกับงานประติมากรรมลักษณะที่กล่าวมาแล้วในข้อ 2 ตัวอย่างเช่น ภาพลายเส้นในรอยพระพุทธรูปบาทสัมฤทธิ์สมัยสุโขทัย ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตัวอย่างงานประติมากรรมที่สร้างทำด้วยวิธีขีดเส้นเป็นทางลึกลงไปในพื้นที่รูปภาพหนึ่ง สลักเป็นตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ นี่เป็นตัวอย่างงานประติมากรรมที่มีรูปทรงจมอยู่ในพื้น โดยการฉลุด้านพื้นออกทิ้ง เหลือไว้แต่ส่วนที่เป็นรูปภาพ

อนึ่งงานประติมากรรมไทยนอกเสียจากลักษณะต่างๆ ดังกล่าวในแต่ละข้อข้างต้นนี้แล้ว ยังมีงานสร้างสรรค์รูปทรงที่ว่าเป็นงานประติมากรรมได้อีกลักษณะหนึ่ง ก็งานประติมากรรมลักษณะที่เป็นสิ่งห้อยหรือแขวน (Mobile) เช่นรูปพวงปลาตะเพียนสานด้วย ไบลานทำเป็นเครื่องห้อยรูปพวงกระจับทำด้วยเศษผ้าใช้แขวนรูปพวงกลางทำร้อยด้วยดอกไม้สดใช้แขวนต่างเครื่องประดับ เป็นต้น

2.2.5 จิตรกรรมไทย

งานจิตรกรรมไทยเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะด้วยการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นรูปภาพเพื่อสื่อความหมายก่อให้เกิดความรู้สึกยอมรับ ความพึงพอใจและมีความสุข

การเขียนรูปภาพจิตรกรรมในประเทศไทย นับแต่โบราณกาล จนถึงปัจจุบันมักเขียนขึ้นเพื่อนำมาใช้อธิบายพรรณนา หรือลำดับเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา โดยเฉพาะเกี่ยวกับพุทธประวัติ การพรรณนาและลำดับเรื่องอดีตชาติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อยังเสวยชาติเป็นพระโพธิสัตว์ หรืออธิบายความเชื่อและเหตุผลแห่งหลักธรรมต่างๆ ให้คนทั่วไปเกิดความเข้าใจและยอมรับได้โดยง่าย นอกจากนั้นยังแสดงพฤติกรรมและความเป็นไปในวิถีชีวิตของคนไทย โดยสามารถจำแนกออกได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.5.1 เรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

เช่น พระพุทธประวัติ เรื่องทศชาติ ไตรภูมิพระร่วง เป็นต้น รูปภาพแสดงเรื่องราวและเหตุการณ์เหล่านี้มักจะเขียนรูปภาพ ขนาดใหญ่เต็ม หน้าผาผนังภายในพระอุโบสถ

2.2.5.2 เรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมและประเพณี

เขียนขึ้นเพื่อแสดงรูปแบบของความเชื่อในขนบธรรมเนียมและประเพณีที่ถือปฏิบัติในเวลานั้นให้คนทั้งหลายได้รู้เห็น เข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้อง เช่น ประเพณีต่าง ๆ ที่มีใน 12 เดือน ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เป็นต้น

2.2.5.3 เรื่องเกี่ยวกับวิชาการ

เป็นตำราความรู้ต่างๆในเมืองไทย แต่ก่อนที่ทำเป็นสมุดมีรูปภาพประกอบ เพื่อแสดงตัวอย่างให้เห็นชัดเจน เช่น ตำราฟ้อนรำ ตำรา ดุเมว ตำราชกมวย ตำราพิชัยสงคราม เป็นต้น

2.2.5.4 เรื่องเกี่ยวกับวรรณคดี

ในสมัยก่อนคนที่ไม่รู้หนังสือมีอยู่มาก ดังนั้นการใช้รูปภาพเขียนลำดับความจากวรรณคดีเรื่องต่างๆช่วยทำให้คนทั่วไปสามารถรับรู้ และประจักษ์ในคุณค่าแห่งวรรณคดี วรรณคดีเรื่องที่นิยมนำมาเขียนเป็นรูปภาพ มีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน อาทิเช่น รามเกียรติ์ อิเหนา สังข์ทอง เป็นต้น

2.2.5.5 เรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

ซึ่งนิยมเขียนขึ้นมาในสมัยกรุงรัตน โกสินทร์เป็นเรื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์สมัยต่างๆ เช่น พระราชพงศาวดารสมัยกรุงศรีอยุธยา พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงยุทธหัตถี เป็นต้น

2.2.6 ประณีตศิลป์

ประณีตศิลป์เป็นศิลปกรรมที่งดงามและทรงคุณค่ามากอีกสาขาหนึ่ง ประณีตศิลป์ที่นิยมทำมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่

2.2.6.1 งานช่างประดับมุก

เป็นศิลปะที่นิยมทำกันมากในสมัยรัชกาลที่ 1 ผลงานชิ้นเอกในสาขานี้คือ พระแท่นราชบัลลังก์ประจำพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท องค์พระแท่นสร้างด้วยไม้ประดับมุกเป็นลายกระหนก งานประดับมุกที่งดงามมากอีกชิ้นหนึ่งคือ บานประตูพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม นอกจากนั้นยังมีบานประตูประดับมุกวัดพระเชตุพนวิมล มังคลาราม วัดราชโอรสาราม ตู้ประดับมุกทรงมณฑป และพระแท่นบรรจรณ์ประดับมุก เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.6.2 งานสลักไม้

งานสลักไม้ที่จัดเป็นศิลปะชั้นเอก และมีความสำคัญมากคือ การสลักไม้ประกอบพระมหาพิชัยราชรถและเวชยันต์ราชรถ

2.2.6.3 เครื่องถ้วยเบญจรงค์

ในสมัยราชกาลที่ 2 นิยมสั่งเครื่องถ้วย เบญจรงค์จากประเทศจีน โดยชาวไทยออกแบบรูปทรงและลวดลายส่งไปให้ช่างจีนทำลายที่นิยมส่งไปให้ทำได้แก่ ลายเทพพนม ลายราชสีห์ และลายกษัตริย์ เป็นต้น ที่เรียกว่าเบญจรงค์ เพราะเขียน ด้วยสี 5 สี คือ สีแดง เขียว น้ำเงิน เหลือง และดำ นอกจากนั้นยังมีลายที่เขียนด้วยทอง เรียกว่า ลายน้ำทอง

2.2.6.4 งานช่างทองรูปพรรณ

รัชกาลที่ 1 ให้ฟื้นฟูและทะนุบำรุง ช่างทองรูปพรรณขึ้นใหม่ที่สำคัญได้แก่เครื่องราชกกุธภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วยพระมหาพิชัยมงกุฎ พระแสงขรรค์ชัยศรีธารพระกร พระแสง พัดวาล วิชนี และฉลองพระบาทเชิงงอน นอกจากนี้ยังมีเครื่อง ราชอิสริยาภรณ์ เครื่องราชูปโภค เครื่องทรงพระพุทธรูปหามณเฑียรตปฎิมากร ทำด้วยทองคำเป็นหลัก ประดับอัญมณี

2.2.6.5 งานช่างถมยาค่า

รัชกาลที่ 2 ให้ฟื้นฟูและฝึกหัดวิชาการทำ เครื่องถมขึ้น วิชาการสาขานี้รุ่งเรืองและแพร่หลายมากที่เมืองนครศรีธรรมราช ผลงานชิ้นเอกของ สาขานี้คือ พระราชยานถมที่พระยานคร (น้อย) ทำขึ้นถวายรัชกาลที่ 2 พระราชยานถม นี้ทำอย่างพระยานมาศ มีโครงเป็นไม้หุ้มด้วยเงิน ถมยาค่าทาทอง

2.2.7 วรรณคดี

วรรณคดีเป็นงานทางศิลปะที่มุ่งให้ความเพลิดเพลินทางใจและให้อารมณ์แก่ผู้อ่าน ดังนั้นภาษาที่ใช้จึงต้องมีความประณีตงดงาม และส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักเป็นส่วนใหญ่ การอ่านวรรณคดีมักจะได้รับอารมณ์ ประทับใจ สุขใจ เห็นใจ หรือซาบซึ้งใจ

วรรณคดีไทยมีลักษณะการดำเนินเรื่องหลายรูปแบบ ดังนี้

2.2.7.1 วรรณคดีนิทานประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ

ซึ่งหมายถึงชื่อของ พระเอก มักมีคำว่า "จักร" หรือ "วงศ์" เช่น ลักษณะวงศ์ จักรแก้ว ศิลปสุริวงศ์ เป็นต้น การดำเนินเรื่องวรรณคดี ประเภทนี้ มักมีโครงเรื่องอย่างเดียวกัน คือเป็นเรื่องที่พระเอกและนางเอกต้องพลัดพรากจากกัน พระเอกออกติดตามนางเอกและผจญภัยมากมาย จนที่สุดก็พบนางเอกในบั้นปลาย

2.2.7.2 วรรณคดีนิทานที่มีเค้าเรื่องจริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งมักเป็นเรื่องราวของบุคคล ที่เชื่อว่ามีความจริงในประวัติศาสตร์ เช่น ลิลิต พระลอ ขุนช้างขุนแผน ผาแดงนางไอ่ เงาะป่า ไกรทอง อิเหนา

2.2.7.3 วรรณคดีที่เป็นการพรรณนาอารมณ์รักโดยตรง

วรรณคดีประเภทนี้มีเนื้อหาเป็นการรำพันความรักอันเกิดจากต้องพลัดพรากจากนางอันเป็นที่รัก หรือบทที่กวีต้อง เดินทางจากนางไปในแดนไกล เช่น วรรณคดีนิราศ เช่น นิราศพระบาท กาพย์ห่อโคลง นิราศธารโศก

2.2.7.4 วรรณคดีที่เป็นการพรรณนาอันแฝงอารมณ์รัก

เป็นวรรณคดีที่ผู้แต่งพรรณนาสิ่งต่างๆ โดยแฝงอารมณ์รักไว้ด้วย เช่น วรรณคดีประเภทกาพย์เห่เรือ

2.2.7.5 วรรณคดีพิธีกรรม

พิธีกรรมเป็นเรื่องของการกระทำในสังคมที่มุ่งผลด้านจิตใจ ดังนั้นจึงมักมีบทสวดเพื่อให้เกิดผลทางใจแก่ผู้ร่วมประกอบพิธี เช่น ลิลิต โองการ แข่งน้ำ ซึ่งเป็นงานประพันธ์ในสมัยอยุธยาตอนต้น

2.2.7.6 วรรณคดีศาสนา

ศาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อและศรัทธา ดังนั้น จึงมีวรรณคดีที่สร้างความประทับใจและเกิดศรัทธาขึ้นในหมู่ศาสนิกชน เช่น มหาชาติคำหลวง มหาชาติคำกลอนเทศน์ ปฐมสมโพธิกถา ซึ่งเป็นพุทธประวัติที่แต่งด้วยร้อยแก้ว กวีคือสมเด็จพระปฐมมาตุจฉาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

2.2.7.7 วรรณคดีคำสอน

เป็นวรรณคดีที่แต่งขึ้นเพื่ออบรมจริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่ออันเป็นวัฒนธรรมของสังคมเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม เช่น พระมาลัยคำหลวง นันทโศกคำกลอน ทศชาติ พญาคำกลอนสอนไพร่ ซึ่งเป็นวรรณคดีคำสอนทางอีสานเป็นเรื่องอบรมประชาชน ในเมืองของตนในการครองเรือนการหาความรู้ หน้าที่พ่อบ้านแม่บ้าน กฤษณา สอนน้องคำฉันท์ สุภาษิตสอนหญิง สวัสดิรักษาคำกลอน เป็นต้น

2.2.7.8 วรรณคดีประวัติศาสตร์

เป็นเรื่องราวข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ โดยกวีสอดแทรกจินตนาการและการใช้ภาษาให้ไพเราะ เช่น ลิลิตตะเลงพ่าย เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.8 ดนตรีไทย

ดนตรีไทย หมายถึง เสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง เครื่องบรรเลงซึ่งมีเสียงดังทำให้รู้สึกเพลิดเพลินเกิดอารมณ์รัก โศก และรื่นเริง เป็นต้น ดนตรี มีรากศัพท์จากภาษาบาลีว่า ตนฺติ ภาษาสันสกฤตว่า ตนฺตริณ เมื่อเพลงมาเป็นคำว่าดนตรีในภาษาไทยแล้วประกอบด้วย

2.2.8.1 คีตะ

การร้องเป็นการร้องอย่างมีศิลป์ ในภาษาไทยเรียกว่า คีตศิลป์

2.2.8.2 ดุริยะ

เครื่องดนตรี เครื่องทำนองเพลง (ดีด สี ตี เป่า) ในภาษาไทยเรียกว่า ดุริยางคศิลป์ ซึ่งหมายถึง ศิลปะการบรรเลงเครื่องดนตรีต่าง ๆ

2.2.8.3 นาฎะ

การรำเต้น ในภาษาไทยเรียกว่านาฏศิลป์ หมายถึง การแสดงออกซึ่งมีลีลาท่าทำต่าง ๆ ลักษณะเป็นระบำ รำ เต้น (หรือเรียกว่าโจน) ทั้ง 3 คำ รวมกันเรียกว่า ดนตรี ดังนั้นจึงได้หมายถึงเครื่องบรรเลงเท่านั้น

ชื่อและชนิดของเครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีดั้งเดิมของไทย ก่อนที่คนไทยจะรับวัฒนธรรมแบบอินเดีย ได้แก่ เกราะ โกร่ง กรับ ฉาบ ฉิ่ง ปี่ ขลุ่ย พิณ ซอ ฆ้อง และกลอง เป็นต้น ในเวลาต่อมาคนไทยพัฒนาเครื่องดนตรีทำด้วยไม้ เช่น กรับ พร้อมทั้งการคิดฆ้องวงใช้ในการเล่นดนตรีเมื่อคนไทยเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนแหลมสุวรรณภูมิ จึงได้รับอิทธิพลของอินเดียผสมกับมอญและเขมร จึงทำให้เครื่องดนตรีไทยเพิ่มจากเดิม อาทิ พิณ สังข์ ปี่ โฉน บัณเฑาะว์ กระจับปี่ จะเข้ โทน และทับ

ดนตรีไทยปรากฏมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จากสมัยสุโขทัยสืบต่อมาสมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน ดนตรีไทยจัดเป็นดนตรีที่มีแบบแผนหรือดนตรีคลาสสิก (Classic Music) เครื่องดนตรีไทยนั้นกรมศิลปากร จำแนกไว้รวมทั้งสิ้น 56 ชนิด ประกอบด้วยเครื่องตี เครื่องเป่า เครื่องดีด และเครื่องสี เครื่องดนตรีไทยที่นิยมใช้กันมาก ดังนี้

- เครื่องดีด ได้แก่ พิณน้ำเต้า พิณ พิณ กระจับปี่ ซึ่ง จะเข้
- เครื่องสี ได้แก่ ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย ซอล้อ
- เครื่องตีประเภท ไม้ ได้แก่ เกราะ โกร่ง กรับ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม เครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ ได้แก่ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก ฉิ่ง ฉาบ โหม่ง ฆ้อง หุ่ย และเครื่องตีที่ทำด้วยหนัง ได้แก่ กลองทุ้มประเภท

- เครื่องเป่า ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ แคน แตร สังข์ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.9 นาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทย หมายความว่า ศิลปะการละครและการฟ้อนรำ ซึ่งสืบทอดจากนาฏศิลป์ดั้งเดิม 3 ลักษณะดังกล่าวคือ

- ระบำ ได้แก่ การแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ไม่เป็นเรื่อง ไม่มีตัว พระเอก นางเอก ตัวโง่ง เช่น การรำอวยพร ระบำดาวดึงส์ ระบำโบราณคดี เป็นต้น

- รำ ได้แก่ การแสดงเป็นเรื่องที่เรียกว่า ละครต่าง ๆ ดังเช่น การเล่นโนรา ได้รับอิทธิพลจากสมัยศรีวิชัย ซึ่งมีคำร้องทำนองเรียกว่า กำพระมีผู้แสดงเป็นพระเอก นางเอก และตัวประกอบ

- เต้น ได้แก่ การเล่น โขนจัดเป็นนาฏกรรมประเภทมหรศพ มีหลายชนิด เช่น โขนกลางแปลง โขนโรงนอก โขนโรงใน โขนนั่งราว โขนเป็นนาฏกรรม ประเภทแถวที่รับเอาเรื่องรามเกียรติ์จากอินเดียมาแสดงเป็นรามเกียรติ์ไทย

ลักษณะเฉพาะของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทยจัดเป็นศิลปะ แสดงออกในท่ารำ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นท่ารำที่อ่อนช้อยงดงามมีความหมายในท่ารำทุกท่วงท่า โดยการฝึกหัดอบรมจึงจัดเป็นศิลปะไทยที่มีเอกลักษณ์ในความเป็นไทยและถือปฏิบัติเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดจาก บรรพบุรุษดังนี้

2.2.9.1 เป็นการแสดงออกถึงความความเป็นไทยในด้านท่ารำอันอ่อนช้อย งดงาม และแสดงอารมณ์ตามลักษณะที่แท้จริงของคนไทย มีเอกลักษณ์ในดนตรีประกอบ เนื้อร้อง และการแต่งกายพร้อมทั้งแบบแผนในการแสดง

2.2.9.2 เป็นศิลปะที่เกิดจากการฝึกหัดอบรมและความรักในการแสดง โดยเฉพาะผู้แสดงนาฏศิลป์จะต้องมีการไหว้ครูก่อนการแสดง การแสดงนาฏศิลป์จะต้อง มีการฝึกซ้อมเป็นเวลานานตั้งแต่วัยเยาว์ การฝึกท่ารำแต่ละท่า ซึ่งต้องใช้เวลาในการฝึก

2.2.9.3 เป็นศิลปะของคนทุกชนชั้น นาฏศิลป์ไทยสามารถแสดงได้ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ เจ้านาย และประชาชนทั่วไป โดยมีแบบแผนดังเช่นในท่ารำแบบสูรับ จัดเป็นวิชาชั้นสูง แสดงจะต้องศึกษาตำรายุทธศาสตร์ในบางโอกาสมีการแสดงบนคอช้างพระที่นั่ง นอกจากนี้ได้มีการจัดแบบแผนการแสดงไว้สำหรับราชสำนักและประชาชนทั่วไป อาทิเช่น การแสดง โขน ละคร ระบำ รวมทั้งการแสดงเฉพาะในแต่ละภูมิภาคตามประเพณีท้องถิ่น

2.2.9.4 เป็นศิลปะที่เน้นการแสดงทางอารมณ์ ดังปรากฏในท่าแสดง ความสนุกสนาน เบิกบานใจ ท่าโกรธแค้น อารมณ์รัก ซึ่งกรมศิลปากรได้รวบรวมไว้ถึง 68 ท่า การตีบทแสดงตามภาษาท่า ตามคำร้อง คำเจรจา คำพากย์ในการแสดงโขน

2.2.9.5 เป็นศิลปะที่มีรูปแบบและกระบวนการในตนเองจัดเป็นเอกลักษณ์ในด้านรูปแบบโดยแบ่งผู้แสดงเป็น ตัวพระ ตัวนาง ยักษ์ ลิง เป็นต้น ซึ่งผู้แสดงมีท่ารำและคำกลอนที่มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสอดคล้องกันดังเช่นการรำน้ำพาย ผู้แสดงจะรำตามจังหวะเฉพาะกับเพลงต่างๆ โดยไม่ต้องมีเนื้อร้องและทำนองในเพลงเชิด เพลงกราว เพลงช้า เพลงเร็ว เป็นต้น

นาฏศิลป์ไทยเป็นวิชาการที่ละเอียดอ่อน ผู้แสดงระดับครูจัดเป็น ศิลปิน วิชาการนาฏศิลป์ไทยทั้งผู้แสดงและผู้ชมจะต้องมีพื้นความรู้ ขณะเดียวกันการแสดงประเภทระบำได้รับการประดิษฐ์ทำรำและลีลาใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพของวัฒนธรรมพื้นบ้าน กลายเป็นการละเล่นพื้นเมืองประจำภาค และเป็นที่ยุ้จักแพร่หลาย ในหมู่ประชาชนได้มากกว่าการแสดงนาฏศิลป์ ซึ่งจัดเป็นการแสดงเป็นละครเรื่องต่างๆ และการแสดงโขน

2.3 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย

2.3.1 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

สังคมไทยก็เหมือนกับสังคมมนุษย์ทั้งหลายในโลกที่ไม่หยุดอยู่นิ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมอื่นๆ ในระดับเดียวกันแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนคนส่วนใหญ่ในสังคมปรับตัวเองไม่ทัน จนเกิดปัญหาทางวัฒนธรรมที่ต้องมีการแก้ไขกันตลอดมา ทั้งนี้ก็เพราะแต่เดิมสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชน ส่วนใหญ่อยู่ในชนบทที่มีการทำนาและการเพาะปลูกเป็นอาชีพหลัก การผลิตแต่เดิมก็เป็นแต่เพียงให้พอมีพอกิน ไม่ได้ผลิตอย่างใหญ่โตเพื่อส่งออกไปค้าขายกับต่างประเทศ จึงไม่มีความจำเป็นในการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีแต่อย่างใด แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มุ่งหวังผลิตสิ่งต่างๆ เพื่อส่งออกไปขายนอกประเทศ การผลิตผลิตผลทางการเกษตรซึ่งแต่เดิมผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองด้วยเทคโนโลยีง่ายๆ แบบดั้งเดิม ก็เปลี่ยนมาเป็นการผลิตเป็นจำนวนมากโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัยเข้ามาช่วย มีการลงทุนและการใช้ที่ดินอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการใช้ที่ดินก็มีการขยายเขตการเพาะปลูกพืชพันธุ์นานาชนิดไปตามบริเวณต่างๆ โดยเฉพาะที่ดอนและที่ตามป่าเขา ก่อให้เกิดการรुक้าป่าสงวนและการทำลายสภาพแวดล้อมอย่างกว้างขวางการผลิตแบบที่เป็นแบบเกษตรอุตสาหกรรมที่ชาวบ้านธรรมดาทั่วไปซึ่งไม่มีศักยภาพทั้งใน ด้านเงินทุน กำลังคน และเทคโนโลยีจะทำได้ จึงเป็นเรื่องของบุคคลร่ำรวยที่เป็นนายทุน

สิ่งที่ควบคู่กัน กับการเกษตรอุตสาหกรรมคือการขยายตัวทางอุตสาหกรรม เกิดโรงงานอุตสาหกรรมที่นำทรัพยากรต่างๆ ของประเทศมาผลิตสินค้าประเภทต่างๆ อย่างมากมาย ทำให้เกิดย่านอุตสาหกรรมและย่านพาณิชยกรรมขึ้นตามเมืองต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมากมาย เหล่านี้ล้วนมีผลทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของผู้คนในท้องถิ่นต่างๆ อยู่ตลอดเวลา มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งการย้ายจากถิ่นหนึ่งไปอีกถิ่นหนึ่ง เช่น ในภาคอีสานไปอยู่ทางภาคกลางและภาคใต้ เป็นต้น กับการย้ายจากท้องถิ่นในชนบทเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมหรือทำงานเป็นกรรมกรในเมือง ซึ่งการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานดังกล่าวนี้มีผลกระทบทางสังคม และวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ในชนบทและในเมืองเป็นอย่างมาก ในสังคมชนบทนั้นแต่เดิมอยู่กันอย่างเรียบง่ายในกรอบของประเพณีที่มีจารีต และขนบธรรมเนียมท้องถิ่นคอยควบคุมให้ผู้คนอยู่กันอย่างสงบสุข ปัจจุบันเมื่อคนรุ่นหนุ่มสาวย้ายออกไปทำงานที่อื่น โดยเฉพาะผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวขาดหายไปเป็นเวลาหลายๆเดือน ทำให้สภาพครอบครัวขาดความสมบูรณ์ เด็กไม่มีความอบอุ่น ในขณะที่คนรุ่นใหม่ก็หมดความเชื่อถือในความรู้ความสามารถต่อการเป็นผู้นำของคนรุ่นก่อนเพราะตนได้เล่าเรียนความรู้ใหม่ๆจากในเมืองมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆได้ พร้อมกันนั้นก็รับเอาความทันสมัยหลายๆอย่างมาจากภายนอก จึงทำให้หมดความเลื่อมใสและเชื่อถือในสิ่งที่เป็นจารีตและประเพณีของท้องถิ่นที่เคยมีบทบาทในการสร้างและควบคุมความสัมพันธ์ทางสังคม ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในบางแห่งที่มีกลุ่มชนกลุ่มใหม่เข้าไปขยายที่ทำกินและตั้งถิ่นฐานจนทำให้เกิดลักษณะบ้านแบบใหม่ๆ เช่น บ้านจัดสรร ขึ้นนั้น เกือบจะทำให้ความเป็นสังคมท้องถิ่นแต่เดิมล่มสลายลงไปก็ว่าได้ ทั้งนี้เพราะคนในท้องถิ่นปรับตัวไม่ทัน ความเรียบง่ายและการอยู่ร่วมกันที่ไม่มีความแตกต่างในเรื่องของชนชั้นก็หมดไป สังคมใหม่ที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้เป็นสังคมที่ซับซ้อนแบบมีชนชั้นและความรู้สึกในเรื่องการเป็นปัจเจกบุคคลก็มีปรากฏทั่วไปในชนบท

ส่วนในสังคมเมืองนั้นภาวะความแออัดเพิ่มขึ้นจนยากแก่การควบคุม ความเป็นสังคมเปิดที่ทำให้ติดต่อกับภายนอกได้อย่างสะดวกสบายนั้น เป็นผลให้คนได้แต่รับอิทธิพลวัฒนธรรมที่หลากหลายจากภายนอกเข้ามา โดยไม่มีความรู้ความเข้าใจว่าสิ่งที่รับเข้ามานั้นเหมาะสมหรือไม่กับบ้านเมืองของตน เข้ากัน ได้กับสิ่งที่มีมาแต่เดิมเพียงใด เมื่อไม่มีการกั้นกรองความขัดแย้งก็เกิดการยึดมั่นถือมั่นในลักษณะการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่หยุดนิ่งอยู่อย่างเป็นอุดมคติที่ดีนโยบายทางเศรษฐกิจทุนนิยมแบบเสรีที่เป็นการส่งออกของรัฐบาลที่ดี ล้วนแล้วเป็นสิ่งที่ชักจูงคนในสังคมรุ่นใหม่ให้หันไปเห็นความสำคัญทางวัตถุ และความเป็นปัจเจกบุคคลตลอดเวลา ทำให้สังคมมีความซับซ้อนทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้นจนยากแก่การควบคุม เกิดกลุ่มอาชีพ กลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายจนเป็นชนชั้นที่มีความแตกต่างกันมากมาย โดยเฉพาะช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน จนกล่าวได้ว่าปัจจุบันผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจเท่านั้นที่มีอิทธิพลในเรื่อง การเมือง การปกครองของประเทศ และการรักษาผลประโยชน์ส่วนตัวก็ดี หรือผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่มแต่ละเหล่าก็ดี มีผลนำไปสู่การละเมิดกฎหมายอยู่เนืองๆ

การเน้นในเรื่องอุตสาหกรรมทำให้เมืองมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของประชากรจากภายนอกเข้ามา โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายของพวกชาวนาในชนบทที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เข้ามาเป็นกรรมกรตามโรงงาน อุตสาหกรรม กรรมกรทำงานก่อสร้าง ตลอดจนคนงานลูกจ้างด้านบริการต่าง ๆ นั้น ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมอย่างมากมาย อย่างเช่น ปัญหาชุมชนแออัด แหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาเรื่องการลักขโมย ปล้นจี้ ซึ่งรวมไปถึงปัญหาทางโสเภณีและการว่างงานด้วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้นำมาสู่ปัญหาของความไม่มั่นคงภายในที่เป็นส่วนรวม ถ้ามองให้กว้างกว่าเมืองออกไปถึงบริเวณชานเมืองรอบนอกที่แต่เดิมเป็นชนบท ก็จะพบว่าหลายๆแห่งทีเดียวที่เปลี่ยนแปลงจากสังคมชานนามาเป็นสังคมกรรมกร เพราะผู้ที่เป็นชานนาแต่ก่อนเคยมีที่ดินทำการเพาะปลูกด้วยตนเองนั้นมีเป็นจำนวนมากที่ขายที่ดินให้กับนายทุนเพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม หรือไม่กี่ก็เพื่อทำการเพาะปลูกพืชไร่ในลักษณะที่เป็นเกษตรอุตสาหกรรม จึงต้องเปลี่ยนสภาพและฐานะตนเองเป็นกรรมกรรับจ้างทำงานให้กับกิจการทางอุตสาหกรรมเหล่านั้น นับเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากรูปแบบหนึ่งมาสู่อีกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งการปรับตัวเองเข้าสู่วิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบใหม่นี้ไม่ใช่ของง่าย ผู้ที่ประสบความสำเร็จล้มเหลวอาจกลายเป็นคนยากจนที่มีความเสื่อมทางด้านจิตใจ และศีลธรรมที่จะนำไปสู่ปัญหาทางสังคมน่านับการได้

เมื่อสรุปเป็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมในสังคมไทยโดยทั่วไป ในขณะนี้ก็อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมก็ดี หรือการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชานนามาเป็นสังคมกรรมกรก็ดี เป็นไปในลักษณะที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมปรับตัวไม่ทัน เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เน้นการทำตัวเองให้กลมกลืนกับจักรวาล และการสร้างดุลยภาพระหว่างความต้องการทางวัตถุกับทางจิตใจ ที่มีผลทำให้ผู้คนต้องพึ่งพากันเองและร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มาเป็นสังคมสมัยใหม่ที่มีแต่ความต้องการทางวัตถุและการเป็นปัจเจกบุคคล แล้วสร้างค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เน้นการควบคุมจักรวาลแทน ผลที่เห็นในปัจจุบันก็คือ การใช้เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์เพื่อการผลิตผลทางเศรษฐกิจจนเกินความจำเป็น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่พอจะเหลือไว้ให้คนในรุ่นหลังๆ ได้ดำรงอยู่อย่างราบรื่นนั้นหมดสิ้นไปโดยไม่จำเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์

ประเด็นแรกลักษณะ สำคัญของโลกยุคโลกาภิวัตน์ อันหมายถึงยุคที่เทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคมมีความเจริญก้าวหน้าขั้นสูง ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างคนทั่วโลก เป็นไปได้รวดเร็วมาก เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลกไม่ว่าจะห่างไกลแค่ไหนก็สามารถรับรู้เรื่องราวความเป็นมาต่างๆได้ เช่น TV โทรศัพท์ หรือการเดินทางก็จะสะดวกและรวดเร็วขึ้น สิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และทำให้โลกดูเล็กลงมาก เมื่อมีการเดินทางของคนทั่วโลกมากขึ้น ผู้คนที่เดินทางก็ได้พบกับประสบการณ์และได้สัมผัสกับสิ่งใหม่ๆโดยตรง การพบเห็นครั้งแรกอาจจะประหลาดใจว่าเป็นของแปลก แต่เมื่อพบปะมากขึ้น เกิดการคุ้นเคยมากขึ้นก็จะมองว่าเป็นเรื่องปกติ (เช่น เมื่อก่อนฝรั่งเดินทางเข้ามาประเทศไทย คนไทยต่างอายุและไม่กล้าเข้าใกล้ มองฝรั่งว่าแปลกแยก แต่ปัจจุบันคนไทยคุ้นเคยกับฝรั่งชาวต่างชาติมากขึ้นจนเห็นเป็นเรื่องปกติ) ในยุคโลกาภิวัตน์นี้การยึดมั่นในวัฒนธรรมของตนเองหรือความหลงใหลในชาติพันธุ์ของตน ได้ลดลงเป็นยุคที่ความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างกลุ่มชนต่างๆได้ลดน้อยลงอย่างมาก ประชาชนทั่วไปมีเสรีภาพมากขึ้น การกดขี่ทางเพศหรือการเหลื่อมล้ำทางเพศมีน้อยลง สาเหตุเพราะประชากรบนโลกมีการศึกษาสูงขึ้น การติดต่อระหว่างกลุ่มต่างๆ ได้ไวมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิด ความเห็นผลประโยชน์ร่วมกัน และองค์การสหประชาชาติเองก็ได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนในการรณรงค์ในเรื่องสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อต่างๆอย่างรวดเร็ว ทำให้กลุ่มคนด้อยโอกาสได้เล็งเห็นสิทธิในฐานะความเป็นมนุษย์ของตนมากยิ่งขึ้น การต่อสู้เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคต่างๆ มีมากขึ้น ในอนาคตอันใกล้ช่องว่างความเหลื่อมล้ำต่างๆทางสังคมจะลดลงไปเรื่อยๆ เป็นยุคที่คนเริ่มต้นตัวในเรื่องความสูญเสียของสภาพแวดล้อม เนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่ใส่ใจกับสภาพแวดล้อม เช่น ชาติด้อยพัฒนาโค่นต้นไม้ล้มหมอนี่ไว้ เพื่อตั้งเขตโรงงานอุตสาหกรรมทำให้สิ่งแวดล้อมละแวกนั้นเปลี่ยนแปลงไป เกิดปัญหาด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามมา ทำให้มีบรรดานักวิชาการหรือปัญญาชนจำนวนมากเริ่มตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องคุณภาพชีวิตมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะสำคัญของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของมนุษย์จากอดีต เราจะพบความจริงที่ว่ายุคแรกเริ่มของสังคมมนุษย์นั้นเป็นแบบโคดเด็ช ดำรงชีพด้วยการพึ่งพิงธรรมชาติด้วยการหาของป่าและการล่าสัตว์ หมิ่นปีต่อมามนุษย์จึงได้มีการ ริเริ่มเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์เป็นการเริ่มต้นของการใช้ชีวิตชีวิตรูปแบบเกษตรกรรม และในอีก 200 ปีต่อมามนุษย์ก็ได้เปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีพแบบอุตสาหกรรม ต่อมาตามลำดับ มีการนำวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการผลิตทรัพย์สินหรือเทคโนโลยีต่างๆทำให้ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสิ้นเปลืองกว่าสมัยก่อนมากยิ่งขึ้นก่อนยุคโลกาภิวัตน์มนุษย์ได้เริ่มตระหนัก ถึงความสูญเสียสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ในการการนำเอาพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ดังนั้นมนุษย์จึงพยายามหาวิธีการต่างๆที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมได้โดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม แต่ทว่าการพัฒนาในด้านนี้ยังคงล่าช้าอยู่ในยุคปัจจุบัน ปัญหาเรื่องความอยู่รอดของมนุษย์นั้น ไม่น่าขึ้นอยู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจหรือการพัฒนาด้านเทคโนโลยี แต่ที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาด้านของจิตใจมากกว่า จิตใจที่มีแต่ความกลัว ความหวาดระแวง ความโลภ และขณะเดียวกันผู้คนมากมายกลับต้องอยู่อย่างยากลำบาก อดอยากและหิวโหย ขาดปัจจัยด้านพื้นฐานต่างๆในยุคโลกาภิวัตน์นั้นจะมองเห็นปัญหาต่างๆมากยิ่งขึ้น ผู้ได้รับประโยชน์จากโลกาภิวัตน์นั้นมักเป็นชนชั้นกลาง และชนผู้มีอำนาจชั้นสูง ส่วนคนจนคนด้อยโอกาสนั้นไม่ได้รับประโยชน์ใดๆจากยุคโลกาภิวัตน์เลย ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การแข่งขันระหว่างผู้ผลิตทำให้ต้นทุนเทคโนโลยีถูกลง ประเทศยากจนก็สามารถสรรหามาใช้ได้ ดังนั้นกฎเกณฑ์สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจจึงปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนแล้ว เพียงแต่อุดช่องว่างทางข้อมูลสารสนเทศและทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ได้ช่องว่างนี้จะเป็นช่องว่างของประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา

ในกระแสสากลหรือแนวโน้มของโลกโลกาภิวัตน์ ร่วมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกระแสของเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลที่จูงใจให้คนไทยมีค่านิยมด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ปรากฏว่าในปัจจุบันสังคมไทยนิยมยกย่องคนที่มีเงินมีอำนาจมากกว่านิยมยกย่องคนที่เป็นคนดีมีคุณธรรม

2.3.3 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทยเมื่อแบ่งตามหมวด

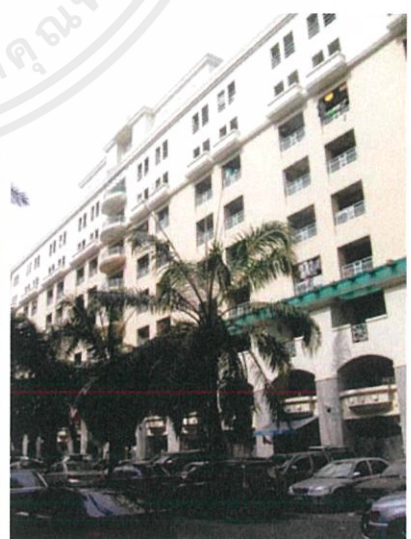
จากข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีไทยเมื่อนำมาแบ่งออกตามหมวดใหญ่ๆจะได้ดังต่อไปนี้

- อาหารการกิน

ภาพที่ 2.5 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดอาหารการกิน

- สถาปัตยกรรมและงานศิลป์

ภาพที่ 2.6 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดสถาปัตยกรรมและงานศิลป์

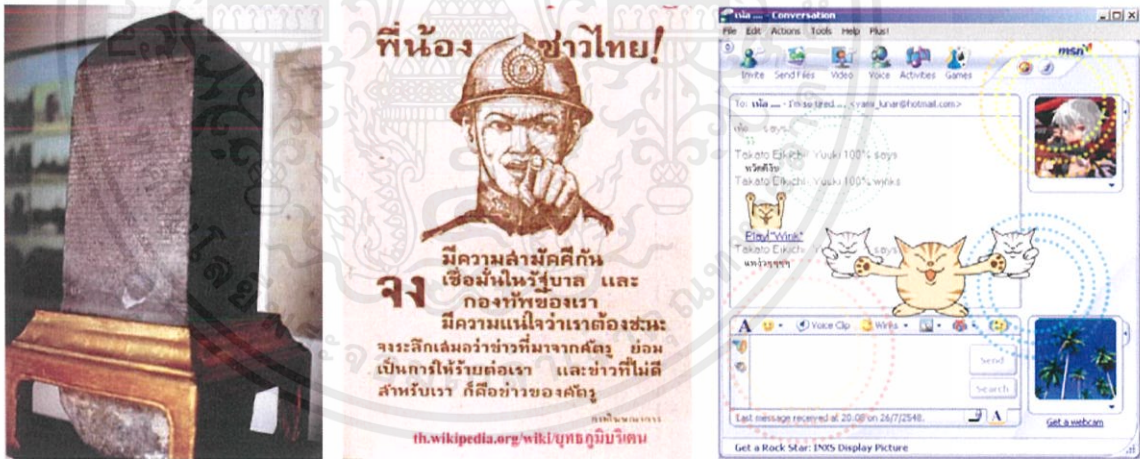
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การแต่งกาย

ภาพที่ 2.7 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดการแต่งกาย

- การสื่อสาร

ภาพที่ 2.8 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดการสื่อสาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เครื่องใช้

ภาพที่ 2.9 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดเครื่องใช้

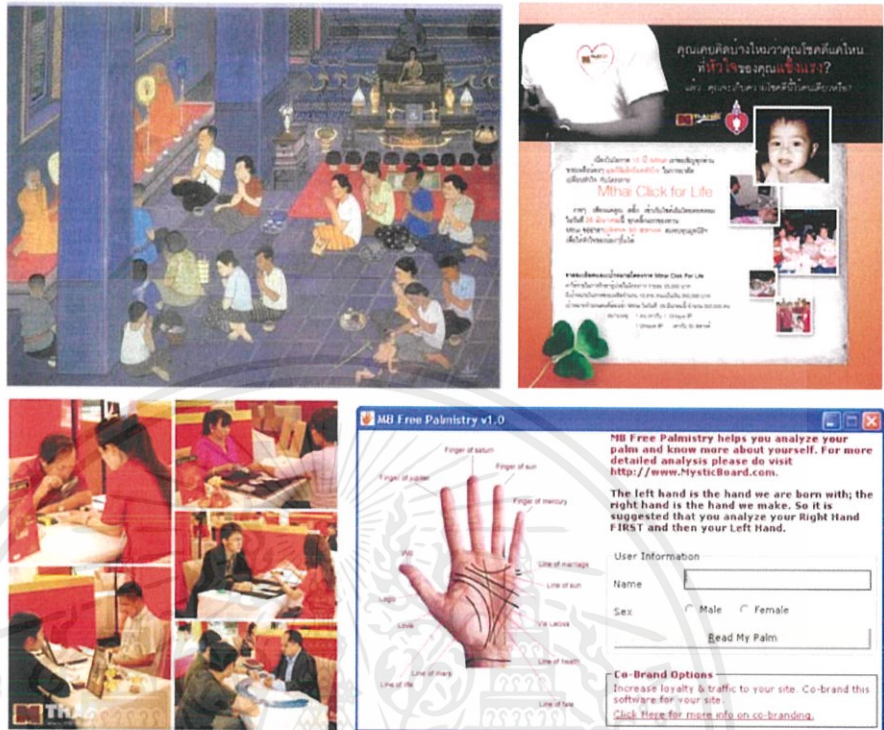
- ความบันเทิง

ภาพที่ 2.10 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดความบันเทิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ความเชื่อ

ภาพที่ 2.11 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดความเชื่อ

- การเดินทาง

ภาพที่ 2.12 การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หมวดการเดินทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การออกแบบกราฟิกสำหรับงานอีเว้นท์ และงานนิทรรศการ

3.1 การออกแบบนิทรรศการ

3.1.1 ความหมายของนิทรรศการ (MEANING OF EXHIBITION)

นิทรรศการ(EXHIBITION) ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “EXHIBITION” มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “DISPLAY” ซึ่งแปลว่า “การจัดแสดง” ความหมายของนิทรรศการ คือ รูปแบบหรือวิธีถ่ายทอดความรู้ โดยนำเอาวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อมาผสมผสานกันและนำเสนออย่างเป็นระบบ เช่น ภาพ ของจริง หุ่นจำลอง เอกสาร คำแนะนำ สไลด์ วิดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ เพื่อกระตุ้นความสนใจและทำให้ผู้ดูเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของนิทรรศการได้รวดเร็วขึ้น อาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์ตรงโดยผู้ชมสามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5

3.1.2 การออกแบบนิทรรศการ

การออกแบบนิทรรศการเป็นการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งที่เป็นเนื้อหาเรื่องราว วัสดุอุปกรณ์ รูปแบบ งบประมาณ สถานที่ และลักษณะธรรมชาติของผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการออกแบบนิทรรศการ

1. เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ประชาชนได้รับความรู้และประสบการณ์จากการจัดนิทรรศการ
2. เป็นการประหยัดเวลา งบประมาณ และแรงงานในการลองผิดลองถูกกับสถานที่จริง ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อความล้มเหลว อันอาจเกิดจากข้อจำกัดหลายประการ
3. เพื่อเป็นการกระตุ้นและดึงดูดความสนใจประชาชนให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร
4. การออกแบบที่ดีเป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้ดูแปลกตาและน่าทึ่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อันเนื่องมาจากความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบ
5. เพื่อเป็นการสร้างสรรค์รูปแบบของสื่อต่าง ๆ และเนื้อหาให้มีลักษณะกระชับ สวยงาม ตรงประเด็น เข้าใจง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.3 ประเภทของนิทรรศการ (TYPE EXHIBITION)

3.1.3.1 ประเภทของนิทรรศการแบ่งตามลักษณะของวิธีการจัด

- นิทรรศการถาวร (PERMANENT EXHIBITION) นิทรรศการที่จัดแสดงเรื่องราวเดิมๆ ไม่เปลี่ยนแปลง เป็นที่รวบรวมสิ่งแสดง ของที่ใช้จัดอาจจะเป็นของจริง หุ่นจำลอง รูปภาพ ฯลฯ ที่นำมาแสดงนั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลง รูปแบบ และ วิธีการ จัดอยู่ในอาคารหรือสถานที่เดิม ไม่เปลี่ยนแปลง ผู้ชมสามารถเข้ามาชมได้ตลอดเวลา เพื่อศึกษาหรือหาความรู้/เพลิดเพลิน เช่น พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาทั้งทางประวัติศาสตร์ศิลป์ โบราณคดี ตลอดจนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย เป็นต้น

- นิทรรศการชั่วคราว (NON-PERMANENT EXHIBITION) คือ นิทรรศการที่จัดเป็นครั้งคราวในวาระ โอกาสหรือเทศกาลพิเศษเพื่อแสดงความรู้ใหม่ๆ แผนงานพิเศษ วาระในวันสำคัญต่างๆ ของหน่วยงาน นิทรรศการชั่วคราวอาจจัดแสดงในสถานที่เดิมเป็นประจำ แต่สื่อที่นำมาแสดงจัดอยู่ไม่นานอาจเป็นสัปดาห์หรือสองสามเดือนก็เปลี่ยนใหม่ หรือเลิกไป

- นิทรรศการเคลื่อนที่ หมายถึง นิทรรศการที่จัดขึ้นเป็นชุดสำเร็จ เพื่อแสดงในหลายๆสถานที่ หมุนเวียนกันไป รูปแบบและสื่อหลักที่นำมาแสดง เป็นแบบเดิม วัตถุประสงค์ในการจัดเป็นแบบเดิม อาจมีสิ่งของหรือการแสดงผลประกอบเพิ่มเติมในบางครั้ง ส่วนที่สถานที่จัดก็หมุนเวียนเปลี่ยนไปเรื่อย อาจเคลื่อนที่ไปต่างจังหวัดหรือจังหวัดเดียวกันแต่เปลี่ยนชุมชนที่นำไปแสดง เช่น นิทรรศการศิลปะ นิทรรศการตราไปรษณียากร ในการเคลื่อนที่ก็จะ ร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นซึ่ง หน่วยงานหลักก็คือ หน่วยงานในสังกัดสำนักงานไปรษณีย์โทรเลขจังหวัดที่ไปจัด

3.1.3.2 ประเภทของนิทรรศการแบ่งตามลักษณะของสถานที่จัด

- นิทรรศการกลางแจ้ง (OUTDOOR EXHIBITION) เป็นการจัดนิทรรศการภายนอกตัวอาคาร และอาจจัดในสนามโดยใช้เต็นท์นิทรรศการ ประเภทนี้ มีขนาดใหญ่หรือเล็ก ขึ้นอยู่กับรูปแบบ ลักษณะวิธีจัดด้วย และมีขอบเขตการแสดงผลกว้างขวาง นิทรรศการกลางแจ้งแบบชั่วคราว อาจจะจัดในสนามโดยใช้เต็นท์กาง และยกพื้นขึ้นเพื่อจัดแสดงก็ได้ นิทรรศการ กลางแจ้งแบบชั่วคราวนี้ อาจจะมีความใหญ่หรือเล็กก็ได้ เช่น งานประจำปี งานฉลองเทศกาลปีใหม่ของจังหวัดต่างๆ ก็จัดค่อนข้างใหญ่ แต่หากจัดประกอบงานพิธีอื่นๆ ก็มักเล็กลง นิทรรศการกลางแจ้งแบบเคลื่อนที่ มักเป็นนิทรรศการขนาดเล็กที่สุด เช่น รถเผยแพร่การทำหมันของโรงพยาบาล ซึ่งอาจมีการฉายภาพยนตร์ สไลด์ หรือวีดิทัศน์ประกอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- นิทรรศการในร่ม (INDOOR EXHIBITION) คือ นิทรรศการที่จัดในบริเวณอาคาร หรือจัดสร้างอาคารเพื่อแสดงนิทรรศการ โดยวิธี แบบถาวร แบบชั่วคราว หรือแบบเคลื่อนที่ได้ก็ได้ นิทรรศการในร่มแบบถาวร เช่น อาคารของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร หรือพิพิธภัณฑ์จังหวัด นิทรรศการในร่มแบบชั่วคราวจัดขึ้น โดยมีระยะเวลาแสดงแน่นอน มีจุดมุ่งหมายแคบลงแต่เด่นชัด การจัดนิทรรศการประเภทนี้ผู้จัดมีความสะดวกในการเตรียมงานได้ดีกว่าจัดภายนอกอาคาร

- นิทรรศการหมุนเวียน (TRAVELING EXHIBITION) หรือนิทรรศการสัญจร หมายถึงนิทรรศการที่จัดทำเป็นชุดสำเร็จรูปถาวร สามารถเคลื่อนย้ายไปแสดงในที่ต่างๆ หมุนเวียนสลับกันไป หรืออาจแสดงในรูปของรถเผยแพร่เคลื่อนที่ (MOBILE UNITS) ซึ่งจัดแสดงเพียงครั้งวันหรือหนึ่ง นิทรรศการประเภทนี้สามารถเข้าถึงบุคคลเป้าหมายได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในท้องถิ่นทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก

3.1.3.3 ประเภทของนิทรรศการแบ่งตามจุดประสงค์การจัด มี 6 ประเภท

- นิทรรศการทางการศึกษา
- นิทรรศการทางการตลาด
- นิทรรศการทางการเมือง
- นิทรรศการศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- นิทรรศการทางการทหาร
- นิทรรศการเพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กร

3.1.4 ความสำคัญของนิทรรศการ

นิทรรศการเป็นสื่อที่มีคุณค่าและมีศักยภาพสูงในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ดี เนื่องจากความหลากหลายของสื่อสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ชมได้ ดังนั้นนิทรรศการที่ดีจะมีอิทธิพลต่อผู้ชมในด้านความรู้ความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านอารมณ์และความรู้สึก การเปลี่ยนแปลงเจตคติ รวมทั้งการตัดสินใจ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างนิทรรศการทางการศึกษา ทางการค้าและทางศิลปวัฒนธรรม

3.1.5 วัตถุประสงค์ในการจัดนิทรรศการ

- เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ
- เพื่อสร้างความประทับใจให้ผู้ชมเกิดความเลื่อมใสศรัทธา
- เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เพื่อการประชาสัมพันธ์หรือสร้างภาพพจน์ที่ดีของบุคลากร องค์กร หรือหน่วยงาน
- เพื่อสร้างความบันเทิง
- เพื่อเป็นการประเมินประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน โดยรวมของหน่วยงานหรือ องค์กร ที่เป็นเจ้าของนิทรรศการแต่ละครั้ง

3.1.6 คุณค่าของนิทรรศการ

- เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ ความคิดและข้อมูลต่างๆ
- เป็นแหล่งถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้โดยอาศัยสื่อ เข้าใจง่ายขึ้น
- เป็นแหล่งการถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ, ผู้ชมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ
- เป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะ ได้เป็นอย่างดี
- การใช้สื่อหลายชนิดในการจัดแสดงนิทรรศการ

3.1.7 คุณสมบัติของผู้จัดนิทรรศการ

- มีความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยาหรือการทำความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์
- มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถในวิทยาการแขนงต่างๆ
- มีความคิดสร้างสรรค์
- มีแรงจูงใจ มีความมุ่งมั่น มีความสุขที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ

3.1.8 ขนาดนิทรรศการ

เป็นสื่อกิจกรรมขนาดกลางที่องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ นิยมจัดเพื่อแสดงผลงานซึ่งพบเห็นกันโดยทั่วไป เป็นการจัดแสดงผลงานหรือผลิตภัณฑ์ที่มีบริเวณพื้นที่กว้างขวาง ตั้งแต่การจัดในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน ศูนย์การค้า ศาลาวัด ฯลฯ

นิทรรศการ แบ่งออกเป็น 4 ขนาดตามขนาดพื้นที่ที่จัดแสดงคือ

1. นิทรรศการขนาดเล็ก (SMALL EXHIBITS) เป็นนิทรรศการที่จัดขนาดพื้นที่น้อยกว่า 400 ตารางฟุตหรือ 37 ตารางเมตร
2. นิทรรศการขนาดกลาง (MEDIUM EXHIBITS) ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 401 ตารางฟุต ถึง 1600 ตารางฟุต หรือ 38-148 ตารางเมตร
3. นิทรรศการขนาดใหญ่ (LARGE EXHIBITS) ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 1601-4000 ตารางฟุตหรือ 149-371 ตารางเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. นิทรรศการขนาดยักษ์ (GIANT EXHIBITS) ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 4000 ตารางฟุต หรือมากกว่า 371 ตารางเมตร

3.1.9 หลักจิตวิทยาในการจัดนิทรรศการ

3.1.9.1 จิตวิทยาการรับรู้

การรับรู้ คือการสัมผัสที่มีความหมาย การรับรู้เป็นกระบวนการหรือตีความแห่งการสัมผัสที่ได้รับ ออกเป็น สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมาย คนเราจะต้องใช้ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมที่มีมาก่อน โดยปกติเรารับรู้โดยผ่านระบบรับสัมผัส ซึ่งได้แก่ ระบบรับสัมผัสในตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนังและกล้ามเนื้อ การรับรู้จึงเปรียบเสมือนประตูด่านแรกที่จะนำไปสู่พฤติกรรมอื่นๆ ที่จะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตของแต่ละคนได้

3.1.9.2 การรับรู้นิทรรศการตามแนวทฤษฎีจิตวิทยา

ตามทฤษฎีของกลุ่มเกสตอลท์ (GESTALT THEORY) ซึ่งมีแนวคิดว่า องค์ประกอบสำคัญ ของภาพหรือสิ่งเร้าที่รับรู้ โดยทั่วไปมี 2 ส่วนคือภาพและพื้น ดังนั้น การรวมกันของภาพและพื้นจึงเป็นกฎสำคัญของการจัดสิ่งเร้าเพื่อการกระตุ้นความสนใจซึ่งมีหลักสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- หลักของความใกล้ชิด
- หลักของความคล้ายคลึง
- หลักของความต่อเนื่อง
- หลักของความประสาน

3.1.10 การออกแบบนิทรรศการ

การออกแบบนิทรรศการเป็นการจัดองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งที่เป็นเนื้อหาเรื่องราว วัสดุอุปกรณ์ รูปแบบ งบประมาณ สถานที่ และลักษณะธรรมชาติของผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย

หลักการออกแบบในการจัดนิทรรศการ

3.1.10.1 ความเป็นเอกภาพ

เอกภาพ (UNITY) หมายถึง ผลรวมขององค์ประกอบที่อยู่รวมกันได้อย่างเหมาะสมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความเป็นหน่วยเป็นกลุ่มก้อนเป็นเรื่องเดียวกัน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันและกลมกลืนกัน นอกจากความเป็นเอกภาพจะสามารถดึงดูดความสนใจได้ดีแล้ว ยังช่วยในการสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจสาระได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประโยชน์ของความเป็นเอกภาพในนิทรรศการ มีประโยชน์ทั้งต่อผู้จัดและผู้ชม หลายประการคือ ป้องกันความสับสนและความเข้าใจผิด สะดวกในการจัดการและดำเนินงาน มีจุดเด่นเป็นลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสิ่งแวดล้อมโดยรอบ เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่ตรงกับวัตถุประสงค์ สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย สามารถจำแนกปัญหาและอุปสรรคได้ชัดเจน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพ ความเป็นเอกภาพแสดงออกให้เห็นเป็นรูปแบบต่างๆดังตัวอย่าง เช่น

- ความใกล้ชิด (PROXIMITY)
- การซ้ำ (REPETITION)
- ความต่อเนื่อง (CONTINUATION)
- ความหลากหลาย (VARIETY)
- ความกลมกลืน (HARMONY)

3.1.10.2 ความสมดุล

ความสมดุล (BALANCE) เป็นลักษณะการจัดองค์ประกอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ชมคล้อยตาม โดยไม่รู้ตัว ความสมดุลช่วยให้ผู้ชมรู้สึกสบายไม่อึดอัดในขณะที่ชมนิทรรศการ เพราะความสมดุลทำให้เกิดความรู้สึกพอดีและเหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหา ความสมดุลในการออกแบบสื่อทัศนศิลป์ในนิทรรศการ เป็นการถ่วงดุลขององค์ประกอบต่างๆให้ความรู้สึกว่ามีปริมาณ ขนาดหรือน้ำหนักของแต่ละด้านเท่าเทียมกัน

3.1.10.3 การเน้น

การเน้น (EMPHASIS) เป็นการเลือกย้าทำให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งเร้าให้มีความเข้ม โดดเด่นกว่าองค์ประกอบอื่นๆ ช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการรับรู้นิทรรศการได้มากกว่าสิ่งแวดล้อมทั่วไป ทำให้ผู้ชมรับรู้จุดที่เน้นได้ชัดเจนกว่าส่วนอื่นที่มีลักษณะเป็นปกติธรรมดา การเน้นให้เกิดจุดเด่นอาจต้องอาศัยองค์ประกอบศิลป์ ได้แก่ สี แสงเงา พื้นผิว รูปร่าง รูปทรง

การเน้นให้เกิดจุดเด่นในนิทรรศการ

- การเน้นด้วยสี
- การเน้นด้วยสีและพื้นผิว
- การเน้นด้วยแสง
- การเน้นด้วยเส้นหรือแถบสี
- การเน้นด้วยพื้นผิว
- การเน้นด้วยขนาด ทิศทาง และการเคลื่อนไหว
- การเน้นด้วยรูปทรงและทิศทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การเน้นด้วยรูปร่าง สี และขนาด
- การเน้นด้วยรูปซ้ำๆกัน
- การเน้นด้วยขนาด

3.1.11 ขั้นตอนในการจัดนิทรรศการ

3.1.11.1 ขั้นการวางแผน

การวางแผนเป็นขั้นตอนแรกก่อนลงมือปฏิบัติงานทุกประเภท นับเป็นขั้นสำคัญที่สุดที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของแต่ละงานได้ การวางแผนที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีคำถามพื้นฐานสำคัญที่ใช้ในการวางแผนทั่วไป 6 ประการ

1. ประเภทและกิจกรรมของนิทรรศการ (WHAT) คณะผู้ดำเนินงานต้องระบุชื่อหรือประเภทของกิจกรรมนั้นๆ ให้ชัดเจน เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดจุดนิทรรศน์ การรณรงค์ การจัดมหกรรม การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
2. วัตถุประสงค์ของการจัดนิทรรศการ (WHY) เมื่อกำหนดว่าจะทำกิจกรรมอะไร ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมนั้นเป็นสำคัญ เช่น การจัดจุดนิทรรศน์แสดงสินค้า เพื่อส่งเสริมการขาย การจัดนิทรรศการวันมาฆบูชาเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมประเพณีสงกรานต์เพื่อรักษาประเพณีอันดีงามของไทย เป็นต้น
3. สถานที่จัดนิทรรศการ (WHERE) สถานที่หรือบริเวณอยู่ที่ไหน ห่างไกลจากชุมชนกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ การคมนาคมสะดวกมากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปสถานที่จัดนิทรรศการที่ได้รับสนใจจากผู้ชมกลุ่มเป้าหมายมักอยู่ไม่ห่างไกลมากนัก เนื้อหาบางเรื่องหากสามารถจัดในแหล่งชุมชนหรือบริเวณที่เป็นสถานที่ตั้งขององค์ความรู้นั้นได้ ก็จะช่วยส่งเสริมการรับรู้และการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น
4. ระยะเวลาในการจัดนิทรรศการ (WHEN) กิจกรรมนั้นจะจัดขึ้นเมื่อใด อาจเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ วันเปิดอาคารใหม่ วันต้อนรับอาคันตุกะที่สำคัญ หรือจัดระหว่างวันเทศกาลต่างๆ
5. ผู้จัดและกลุ่มเป้าหมายของนิทรรศการ (WHO) ใครคือผู้จัดหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัด คณะผู้จัดมีความสามารถและศักยภาพในการจัดงานเพียงใด ใครคือกลุ่มเป้าหมายหลักที่จะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมนิทรรศการที่จัดขึ้นแต่ละครั้ง ผู้ชมหรือกลุ่มเป้าหมายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดนิทรรศการ มีอิทธิพลต่อการกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ แทบทุกด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. วิธีจัดนิทรรศการ (HOW) เป็นคำถามสุดท้ายที่สำคัญที่สุดซึ่งจะนำไปสู่การลงมือปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบในเชิงบูรณาการ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตั้งแต่ขั้นแรกถึงขั้นสุดท้ายของการดำเนินงาน คำตอบควรแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์สอดคล้องกันของภาพรวมหรือความคิดรวบยอดของนิทรรศการกับกระบวนการในการเชื่อมปะติดปะต่อองค์ประกอบต่างๆเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

เมื่อประมวลคำถามและแนวความคิดเกี่ยวกับการวางแผนดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าในขั้นการวางแผน ควรมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาในเรื่องการตั้งวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาและกิจกรรม ระยะเวลา สถานที่ เวลา งบประมาณ การออกแบบนิทรรศการ การจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบและการประชาสัมพันธ์

การตั้งวัตถุประสงค์ แสดงถึงความตั้งใจหรือเจตนาที่จะให้ผู้ชมได้รับประโยชน์ โดยการเรียนรู้จากการชมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิทรรศการแต่ละครั้ง การตั้งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับองค์ประกอบอื่นๆ จะช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทางที่จะมุ่งไปสู่จุดหมายได้อย่างแน่นอน ทำให้การวางแผนในการเตรียมเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และวิธีการนำเสนอเป็นไปอย่างสอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย เป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดเนื้อหาวัตถุประสงค์สื่อและกิจกรรมให้สอดคล้องกับธรรมชาติของความสนใจความถนัด และความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละคน สิ่งที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับผู้ชมกลุ่มเป้าหมายได้แก่เรื่องต่อไปนี้

- เพศ
- วัย
- ระดับการศึกษา
- อาชีพ
- ความเชื่อ
- สภาพเศรษฐกิจ
- สถานภาพทางสังคม
- เนื้อหาและกิจกรรม

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า หากมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน จะเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ชมได้ง่ายขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะเวลา การกำหนดเวลาในการจัดนิทรรศการแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น รูปแบบของนิทรรศการ ความจำเป็นของเนื้อหา วัตถุประสงค์ งบประมาณ และความสะดวกในการดำเนินงานของคณะผู้จัดนิทรรศการ หากเป็นการจัดนิทรรศการชั่วคราวที่ดำเนินการโดยสถานศึกษา หรือหน่วยงานขนาดเล็ก โดยทั่วไปนิยมจัดในช่วงระยะเวลาประมาณ 3-5 วัน แต่ถ้าเป็นนิทรรศการเคลื่อนที่มักจะจัดภายใน 1-2 วัน ส่วนนิทรรศการถาวรซึ่งโดยมากจะจัดอยู่ในรูปของพิพิธภัณฑ์ อาจใช้เวลาในการจัดแสดงเป็นปี หรือหลายๆปี

สถานที่ สถานที่ใช้ในการจัดนิทรรศการที่ควรพิจารณามี 2 ประเด็น

ทำเลที่ตั้ง หรือตำแหน่งที่ใช้เป็นสถานที่ในการจัดนิทรรศการสถานที่ดังกล่าวไม่ควรอยู่ห่างไกลจากชุมชนกลุ่มเป้าหมายมากเกินไป เพราะระยะทางที่ห่างไกลอาจเป็นอุปสรรคในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมได้

บริเวณขอบเขต หรือ บริเวณที่ใช้ในการจัดนิทรรศการมีขอบเขตกำหนดไว้ชัดเจน การกำหนดขอบเขตกว้างขวางเพียงใดขึ้นอยู่กับประเภท ขนาด รูปแบบ เนื้อหาและกิจกรรมในการจัดนิทรรศการ หากเป็นบริเวณที่กว้างขวางมีเนื้อหาและกิจกรรมมากควรจัดให้มีพื้นที่พักผ่อนเพื่อคลายความเหนื่อยล้าและความเครียด อาจเป็นร่มไม้ร่มรื่นตามธรรมชาติ โต๊ะเก้าอี้บริการน้ำดื่มเย็นๆ ในกรณีที่มีเนื้อหาบ่อยๆ กระจายอยู่บริเวณต่างๆ กัน ควรจัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่แล้วเชื่อมด้วยทางเดินที่สวยงาม ควรมีสัญลักษณ์บอกทิศทางหรือมีผังพื้นที่ (FLOOR PLAN) เป็นระยะๆ ไปเพื่อป้องกันการสับสนหรือหลงทาง

3.1.12 การประชาสัมพันธ์งานนิทรรศการ

การประชาสัมพันธ์แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่การประชาสัมพันธ์ภายนอกหรือก่อนการจัดนิทรรศการและการประชาสัมพันธ์ภายในบริเวณนิทรรศการซึ่งกำลังจัดแสดง หลังจากที่ได้ข้อสรุป การพิจารณาวางแผนเรื่องต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ควรวางแผนเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับประเภทของนิทรรศการ วัตถุประสงค์ สถานที่ ระยะเวลา ผู้จัด กลุ่มเป้าหมายและกิจกรรมต่างๆของนิทรรศการ การประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าเปรียบเสมือนเป็นการ โหมโรงเพื่อสร้างบรรยากาศและบอกกล่าวให้ประชาชนได้รู้ว่าจะมีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอะไร ที่ไหน เมื่อใด มีอะไรน่าสนใจ สื่อแต่ละชนิดที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ควรเน้นเนื้อหาสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์และสิ่งน่าสนใจสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลควรสั้นง่าย สื่อความหมายได้ดี ง่ายต่อการจดจำ มีเอกภาพ โดดเด่น สะดุดตา น่าติดตาม การใช้สื่อหลากหลายชนิดหลายช่องทางให้ถึงกลุ่มเป้าหมายและให้ซ้ำๆบ่อยครั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.13 แนวทางการจัดนิทรรศการที่ดี

- เนื้อหาที่นำมาจัดนิทรรศการต้องตรงกับความสนใจและมีความหมายต่อการเรียนรู้ของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม
  - เนื้อหาที่จัดแสดงในจุดหนึ่งๆควรมีจุดมุ่งหมายเดียวหรือแนวคิดเดียว แสดงออกถึงความมีเอกภาพทั้งด้านเนื้อหา ความรู้ ความคิด และองค์ประกอบทางกายภาพ
  - ต้องตระหนักอยู่เสมอว่าการจัดนิทรรศการที่ดีต้องจัดให้ผู้ชมดู มิใช่จัดให้อ่าน เพราะการจัดให้มีตัวหนังสือมากเกินไป จะทำให้ผู้ชมเสียเวลาในการอ่าน
  - ตัวหนังสือที่ใช้ในการจัดนิทรรศการควรเป็นแบบเดียวกัน สวยงามเหมาะสมกับเนื้อหา อ่านง่ายสื่อความหมายดี ข้อความกะทัดรัดกระชับความสนใจ
  - การออกแบบควรมีลักษณะง่ายสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ยากให้ดูง่าย ใช้เวลาในการทำความเข้าใจน้อยที่สุด อย่าให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกยุ่งเหยิงในการดูเป็นอันขาด
  - การจัดองค์ประกอบศิลป์ที่ดีจะช่วยกระตุ้นความสนใจและสื่อความหมายกับผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - พึงระวังอย่าให้การจัดแสดงผลงานที่ใช้เวลาในการเตรียมมานานกลายเป็นนิทรรศการ “ตาย” คือมีเฉพาะบอร์ดหรือป้ายนิเทศที่ติดตั้งเคียงคู่กับวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่มีชีวิตชีวาไม่มีใครสนใจหรืออย่างมากก็เพียงผู้ชมเดินเข้ามาดูๆ แล้วผ่านไปอย่างไม่มีจุดหมาย
  - สื่อที่ใช้ในการจัดนิทรรศการควรมีหลายประเภททั้งสื่อภาพนิ่ง สื่อภาพพิมพ์ สื่อ 3 มิติ ซึ่งอาจจะเป็นส่วนจำลอง ของจริง สื่อที่มีการเคลื่อนไหวด้วยการหมุน การไหล การเคลื่อนที่ ไปมา
  - วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์สื่อเพื่อนำเสนอในนิทรรศการควรมีคุณสมบัติสอดคล้องเป็นหมวดเดียวกันกับเนื้อหาและสิ่งแวดล้อม
  - สื่อหรือสิ่งของที่นำมาจัดแสดงหากไม่เป็นอันตรายต่อผู้ชม สื่อเหล่านั้นควรมีลักษณะเชิญชวนหรือช่วยผู้ชมมีส่วนร่วม
  - สถานที่ในการจัดนิทรรศการควรมีลักษณะโดดเด่น โอ่โถง ไม่ใช่มุมอับ ซอกมุมหรือบริเวณที่ถูกปิดบังด้วยสิ่งอื่นๆ ซึ่งทำให้ยากแก่การมองเห็น นอกจากนี้สถานที่จัดนิทรรศการไม่ควรอยู่ห่างจากชุมชนกลุ่มเป้าหมายมากเกินไป
  - แสงและอากาศเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการจัดนิทรรศการ ผู้จัดต้องแน่ใจว่าการจัดนิทรรศการแต่ละครั้งมีแสงสว่างและอากาศดีเพียงพอ อาจจะเป็นแสงธรรมชาติหรือแสงจากหลอดไฟก็ได้

3.1.14 เทคนิคการจัดนิทรรศการ

3.1.14.1 การจัดแผ่นป้าย

แผ่นป้าย (BOARD) หมายถึงแผ่นหนังสือ หรือแผ่นเครื่องหมายที่บอกให้รู้ ราชบัณฑิตยสถานสถาน, 2546 หน้า696 เป็นวัสดุรองรับสื่อเนื้อหาต่างๆ ที่มาจัดแสดงซึ่งมีหลาย รูปแบบหลายลักษณะ แตกต่างกันไป มีทั้งรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส สี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง แนวนอน บ้าง เป็นแผ่นป้ายที่สามารถถอดประกอบกับขาตั้งไว้ บางป้ายยึดติดกับขาตั้งอย่างถาวร แผ่นป้ายบาง ชนิดเคลื่อนย้ายได้แต่บางชนิดติดอยู่กับที่ตายตัวไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ วัสดุที่ใช้ทำแผ่นป้ายมี หลายชนิดเช่น ไม้อัด ไม้ไผ่สาน ไม้เนื้อแข็ง แผ่นพลาสติก แผ่นโลหะ แผ่นเซลโลกริต เป็นต้น

3.1.14.2 การจัดป้ายนิเทศ

ป้ายนิเทศ (BULLETIN BOARD) เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่มีกล่าวถึงกันมากทั้งใน วงการนักศึกษา วงการธุรกิจ วงการเมือง แต่อาจเรียกชื่อแตกต่างกันบ้าง

ซินแคร์(SINCARE, 1994 P.182) กล่าวว่าป้ายนิเทศ หรือ BULLETIN BOARD เป็นศัพท์ที่ใช้ในภาษาอังกฤษแบบอเมริกันมีความหมายเดียวกับ NOTICE BOARD ซึ่งมีความหมายว่าแผ่นกระดานปักติดตั้งไว้กับฝาผนัง หรือสถานที่จัดแสดงด้วยป้าย

กล่าวโดยสรุปว่าป้ายนิเทศเป็นสื่อทัศนวัสดุประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นแผ่นป้ายที่ทำหน้าที่นำเสนอเนื้อหาเพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้ผู้ชมได้เรียนรู้ตาม ความเหมาะสม รูปแบบของป้ายนิเทศอาจเป็นป้ายสำเร็จรูปที่มีเนื้อหาเขียนหรือพิมพ์ติดอยู่กับแผ่น ป้ายโดยตรงสามารถนำไปจัดแสดงได้ทันที

คุณค่าของป้ายนิเทศ

ป้ายนิเทศเป็นสื่อที่มีคุณค่าหลากหลายประการ เช่น เป็นสื่อเร้าความสนใจผู้ชม โดยใช้รูปภาพ ข้อความและสัญลักษณ์ที่สวยงามมีความหมายต่อผู้ชม ใช้ในการจัดแสดงแจ้ง ข่าวสารผู้ชม สามารถศึกษาเนื้อหาได้ซ้ำแล้วซ้ำอีกตามความพอใจ ช่วยประหยัดเวลาในการสอน และการสื่อความหมายเพื่อถ่ายทอดความรู้ นิยมใช้สื่อหลักที่สำคัญในการจัดแสดงนิทรรศการทุก ประเภท ป้ายนิเทศจัดอย่างสวยงามสามารถนำไปใช้ป็นสิ่งประดับห้องหรือบริเวณได้

หลักการและเทคนิคการจัดป้ายนิเทศ

หลักการจัดป้ายนิเทศ การจัดป้ายนิเทศให้มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นความ น่าสนใจและการสื่อความหมายควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้

- การกระตุ้นความน่าสนใจ
- การมีส่วนร่วม
- การตรงความน่าสนใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ความสัมพันธ์องค์ประกอบ

- การเน้น

- การใช้สี

เทคนิคการจัดป้ายนิเทศ

การจัดป้ายนิเทศที่ดีมีคุณค่า ในการสื่อความหมาย ควรมีองค์ประกอบต่างๆ และเทคนิคดังต่อไปนี้

- ข้อเรื่อง จะต้องสั้น อ่านง่าย เค้นชัด สามารถมองเห็นได้ในระยะไกลดึงดูดความน่าสนใจได้

- ข้อความต้องเชิญชวน หรือคำอธิบาย ควรมีลักษณะกะทัดรัด สั้นอ่านง่าย ได้ใจความชัดเจน จัดช่องไฟได้เหมาะสม การเขียนข้อความ ให้ผู้ชมมีความรู้สึกว่าเขามีส่วนร่วมด้วย

- การสร้างมิติเพื่อการรับรู้ การสร้างภาพลวงตาให้ดูป้ายนิเทศมีลักษณะต้นลึกด้วยเส้นแถบสี

- การใช้สี แสงเงา และบริเวณว่าง

- การเคลื่อนไหว

- การใช้รูปภาพ

- การจัดองค์ประกอบ

- การตกแต่งพื้นป้ายนิเทศ

- การจัดป้ายนิเทศร่วมกับสื่ออื่นจะช่วยให้การถ่ายทอดเนื้อหาสมบูรณ์ และน่าสนใจยิ่งขึ้น

- การใช้เนื้อหาหรือกิจกรรมเป็นตัวกำหนด

3.1.15 การใช้สื่อในนิทรรศการ

การใช้สื่อมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดนิทรรศการ “เครื่องมือที่สำคัญที่สุดของนิทรรศการก็คือ สิ่งที่จะสนับสนุนให้ผู้ชมมีส่วนร่วมกับนิทรรศการนั้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นการร่วมโดยทางตา ทางใจ หรือทางร่างกายก็ตาม การให้ผู้เยี่ยมชม ได้ทำอะไรบ้าง ย่อมทำให้เขามีสมาธิมากขึ้น และถูกรบกวนจากสิ่งอื่น รอบตัวน้อยลง”

สื่อแต่ละชนิดมีศักยภาพในการสื่อความหมายและวิธีใช้แตกต่างกัน ดังนี้

- แผ่นปลิว (LEAFLETS) ในงานนิทรรศการใช้แผ่นปลิวได้หลายโอกาส เริ่มตั้งแต่ประชาสัมพันธ์งานและให้ข้อมูลเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสาร เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากและไม่เฉพาะเจาะจงเป็นสื่อที่ลงทุนน้อยทั้งเวลาแรงงานและงบประมาณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- แผ่นพับ (FOLDERS) เป็นสื่อวัสดุที่ให้ข้อมูลข่าวสารได้ดีอีกชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นกระดาษแผ่นใหญ่ที่นำมาพับให้มีขนาดเหมาะสมต่อการใช้งานได้หลายอย่าง

- จุลสารวารสาร (JOURNAL) เป็นที่นิยมมากในการจัดนิทรรศการขนาดกลางและขนาดใหญ่และมักจะจัดทำเป็นโอกาสพิเศษสำหรับนิทรรศการนั้นๆ โดยเฉพาะเนื้อหาสาระของข้อเขียนและบทความจะเกี่ยวข้องกับนิทรรศการโดยตรงหรือโดยอ้อมบ้าง

- ภาพโฆษณา (POSTERS) เป็นสื่อที่ทัศนวัสดุที่สร้างขึ้นเพื่อใช้กระตุ้นชักชวนจูงใจให้ผู้ชมเกิดความสนใจเชื่อถือศรัทธาและนำไปสู่การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป การใช้ภาพโฆษณาในนิทรรศการ จะช่วยเร้าใจให้ผู้ชมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่างได้ดี เช่นการเตือนให้ระวังภัยการเตือนให้ระวังในการข้ามถนนการกระตุ้นให้เห็นภัยของสารเสพติดประเภทต่างๆ

- แผนภูมิ (CHARTS) เป็นวัสดุกราฟฟิกที่มีองค์ประกอบเป็นสัญลักษณ์รูปภาพและตัวอักษรใช้ประกอบการบรรยายชี้แจงสรุปสาระสำคัญในนิทรรศการสื่อแผนภูมิเหมาะกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการเปรียบเทียบกระบวนการการแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลข่าวสาร

- แผนสถิติ (GRAPHS) เป็นวัสดุที่เน้นการสื่อความหมายในเชิงปริมาณและตัวเลขแผนสถิติแต่ละเรื่องควรแจ้งที่มาของข้อมูลต่างๆให้ชัดเจนเพื่อสร้างความเชื่อถือและเปิดโอกาสให้ศึกษาค้นคว้าต่อไปได้ง่ายขึ้นด้วยเนื้อหาที่เหมาะสมกับสื่อแผนสถิติได้แก่เนื้อหาที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณการเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะต่างๆการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

- หุ่นจำลอง (MODELS) เป็นทัศนวัสดุชนิดหนึ่งที่สร้างขึ้นเพื่อเลียนแบบของจริงมีลักษณะเป็น 3 มิติแสดงสัดส่วนและสีต้นเหมือนของจริงทุกประการใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทดแทนของจริงในกรณีที่ของจริงมีข้อจำกัดไม่สามารถนำมาแสดงได้เช่นการแสดงโครงสร้างลิ้นชักซ่อนภายใน ของบางอย่างมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป บางอย่างมีอันตรายอยู่ไกลเกินไป บางอย่างสูญหายไปในอดีตสื่อหุ่นจำลองจึงมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้ชมหลายประการ

- ของจริง (REAL OBJECT) ได้แก่สิ่งของที่มีสภาพเป็นของเดิมแท้ๆ ของสิ่งนั้นอาจเป็นสิ่งที่มียุ่ตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และอาจเป็นได้ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ผู้ชมสามารถรับรู้และเรียนรู้ของจริงได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้สามารถมองเห็นได้ยินได้กลิ่นได้รสและได้สัมผัสกับบรรยากาศของจริงด้วยตนเอง

- สื่อวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTRONICS MATERIALS) ได้แก่สื่อที่ใช้กระแสไฟฟ้าในการทำงานส่วนใหญ่ใช้ประกอบกับเครื่อง หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตัวอย่าง เช่น เทปวีดิทัศน์ เทปเสียง แผ่นซีดี เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 การออกแบบกราฟิกสำหรับ EVENT & EXHIBITION

3.2.1 สัญลักษณ์ชนิดต่างๆ

3.2.1.1 SYMBOL

มีเฉพาะรูปภาพ ให้ความหมายด้วยตัวเอง ใช้กับกิจการ หน่วยงานต่างๆ

ข้อดี เป็นรูปแบบที่ง่ายและสะดวก

ข้อเสีย ช้าง่าย ทำให้เกิดความสับสน สิ้นเปลืองมากในการพัฒนารูปแบบ

3.2.1.2 PICTOGRAPHS

มีเฉพาะรูปภาพ ใช้กับสาธารณะ เป็นการใช้อักษรแทนคำพูด

ข้อดี เป็นสากล ใช้ได้ทุกที่

ข้อเสีย อาจเกิดความสับสนเมื่อ ไปใช้ในที่ที่ขนบธรรมเนียมต่างกัน

3.2.1.3 LETTERMARKS

สัญลักษณ์ที่มีแต่ตัวหนังสือ เป็นตัวย่อ

ข้อดี เป็นชื่อย่อของบริษัทซึ่งง่ายต่อการจดจำ

ข้อเสีย ต้องใช้ต้นทุนสูงในการออกแบบ

3.2.1.4 COMBINATIONMARKS

ภาพและตัวหนังสือผสมกัน ใช้ในกิจการของบริษัท

ข้อดี เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายได้ดี

ข้อเสีย ซับซ้อนมากในการออกแบบ

3.2.2 การพิจารณาเลือกแบบสัญลักษณ์

ในการออกแบบสัญลักษณ์ มักมีผลงานออกมามากกว่า 1 แบบ จำเป็นต้องนำผลงานเหล่านั้นมาพิจารณาคัดเลือก เพื่อนำแบบที่เหมาะสมที่สุดไปพัฒนาแก้ไขให้ดีขึ้นดังต่อไปนี้

- มีความเหมาะสม เข้ากับจุดประสงค์ของงาน
- มีความเหมาะสมกับสิ่งที่เรานำเอาไปใช้
- มีลักษณะพิเศษ ดึงดูด น่าสนใจ มองแล้วสะดวก จดจำได้
- คงอยู่ได้ ไม่ล้าสมัย
- ความสามารถที่จะอยู่ในความทรงจำ ง่ายแก่การบอกเล่า
- น่าไว้วางใจ ไม่เป็นภัยต่อสังคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สามารถนำไปใช้ได้โดยไม่เกิดความสับสน เมื่อมองมุมคิดไปจากเดิม และรวมได้ดีกับ

LOGOTYPE

- สามารถตอบสนองความต้องการของบริษัทในความเป็นสากลนิยมได้
- มีสีเฉพาะ

3.3 การออกแบบโปสเตอร์

3.3.1 การออกแบบโปสเตอร์

POSTER (ใบปิด) เป็นสิ่งพิมพ์โฆษณาที่สื่อความหมายได้สะดวกรวดเร็ว ติดตั้งง่าย ใช้พื้นที่ไม่มากนัก สามารถมองเห็นได้ในระยะใกล้

3.3.2 CONCEPT ในการออกแบบโปสเตอร์

- ใช้ถ้อยคำที่มีเนื้อหาชัดเจน เห็นได้ชัด
- เสนอข่าวสาร
- เตือนใจลูกค้าเพื่อให้รู้ว่าสินค้ายังมีจำหน่ายอยู่
- แนะนำสิ่งที่แตกต่างกันจากสินค้าอื่นในท้องตลาด
- แสดงการเปรียบเทียบว่าสินค้าแต่ละชนิดมีคุณสมบัติต่างกันอย่างไร

3.3.3 โปสเตอร์ประกอบด้วย

- รูปของผลิตภัณฑ์ที่จะเสนอบริการ (IMAGE)
- คำพูดที่จะใช้โฆษณา ต้องได้ใจความชัดเจน กระชับ (LETTER)
- ชื่อผลิตภัณฑ์ บริษัทเจ้าของสินค้า (TRADE MARK)
- เทคนิคในการออกแบบโปสเตอร์
- ภาพพิมพ์ (PRINTING GRAPHIC)
- การจัดวางอักษร (TYPOGRAPHY)
- ภาพถ่าย (PHOTOGRAPHY)
- ภาพตัดต่อ ตัดปะ (COLLAGE)
- ภาพลวงตา (ILLUSION, OPTICAL ART)
- ภาพเขียนประกอบ (ILLUSTRATION)
- ภาพสามมิติ (THREE DIMENSION POSTER)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.4 การออกแบบโปสเตอร์กลางแจ้ง,ป้ายโฆษณากลางแจ้ง (OUT DOOR POSTER, BILLBOARD)

สามารถดูได้ทั้งใกล้และไกล ส่วนใหญ่จะมีขนาดใหญ่มาก จึงต้องมีรายละเอียดน้อยและชัดเจน เพราะเวลาผ่านไปผ่านมาจะได้สื่อความหมายได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากป้ายขนาดใหญ่มักจะติดตามริมถนนหรือบนทางด่วน ซึ่งมีรถแล่นผ่านไปมาอย่างรวดเร็ว

โปสเตอร์ ชนิดนี้จะประกอบด้วย

- คำพูดสั้นๆ หรือ SLOGAN
- รูปที่ใช้โฆษณา
- เครื่องหมายการค้า หรือ สัญลักษณ์ของบริษัท
- หมายเลขโทรศัพท์,ที่ตั้ง,E-MAIL ADDRESS,WEBSITE

3.3.5 การใช้ตัวอักษรในโปสเตอร์

- ข้อความไม่ควรยาวเกินไป อ่านเข้าใจง่าย
- ไม่ควรใช้ตัวอักษรที่สูงเกินไปหรือพอมเกินไป เพราะจะอ่านยาก มองไม่ชัดเจน
- ควรจัดช่องไฟระหว่างตัวหนังสือและระหว่างบรรทัดให้เหมาะสมกับแผ่นโปสเตอร์ และต้องคำนึงถึงระบบการมองเห็น
- ตัวอักษรต้องมีการลดหลั่นกันตามความเหมาะสมหรือความสำคัญของข้อความ แต่ไม่ควรมีหลากหลายแบบ และหลายขนาดเกินไป เพราะจะทำให้ดูยุ่งเหยิง อ่านยาก

3.4 ตัวอย่างกราฟฟิกงานนิทรรศการที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 3.1 ตัวอย่างกราฟฟิกงานนิทรรศการของไทยแบบต่างๆ 1

จากภาพที่ 3.1 “ตัวอย่างกราฟฟิกงานนิทรรศการของไทยแบบต่างๆ 1” จะเป็นโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ที่ใช้ภาพประกอบ แต่เนื่องจากเนื้อหาของนิทรรศการจะเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี หรือเป็นเรื่องรอบตัวของคนไทยทำให้ดูซ้ำซากจำเจ การใช้ตัวอักษร และการจัดหน้ากระดาษทำให้ดูเป็นทางการมากเกินไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.2 ตัวอย่างกราฟฟิกงานนิทรรศการของไทยแบบต่างๆ 2

จากภาพที่ 3.2 และ 3.3 เป็นตัวอย่างงานที่ดูแปลกใหม่และน่าสนใจเนื่องจากไม่ได้ใช้ภาพถ่ายที่มีเนื้อหาซ้ำซาก แต่ใช้ภาพประกอบที่สร้างขึ้นใหม่โดยสอดแทรกแนวคิด หรือใช้ตัวอักษรเพื่อดึงดูดความสนใจ

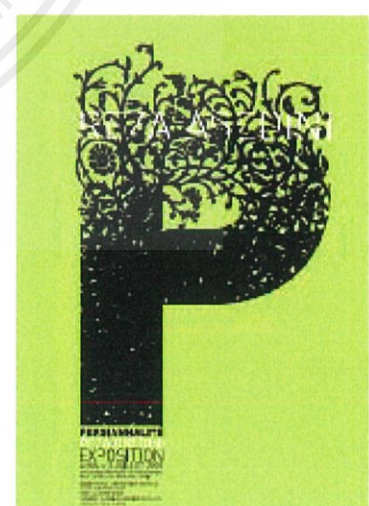
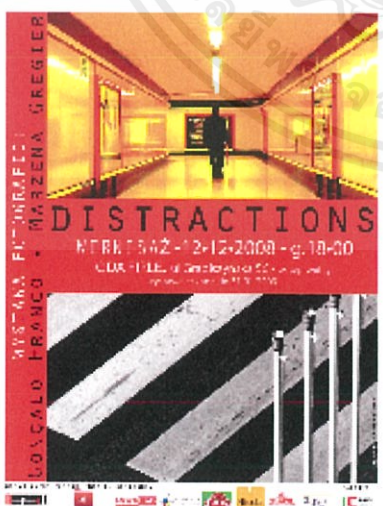
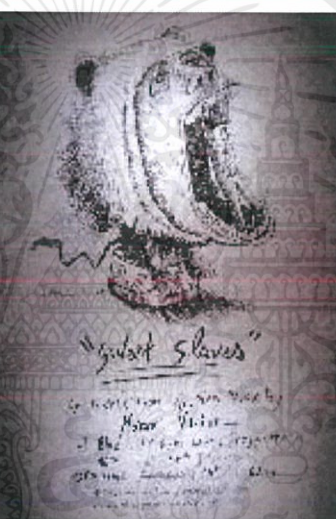
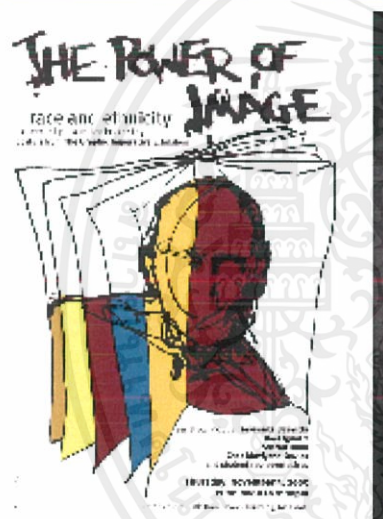
จากภาพที่ 3.4 และ 3.5 เป็นตัวอย่างงานหลากหลายรูปแบบที่มีข้อดีแตกต่างกัน ได้รวบรวมไว้เพื่อแสดงให้เห็นถึงการนำเสนอ จะเห็นได้ว่า บางชิ้นงานก็ใช้ภาพจริงแต่ดูน่าสนใจ เพราะงานนั้นได้สอดแทรกแนวความคิดลงไปด้วย ไม่ใช่แสดงออกมาตรงหรือชื่อเกินไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.3 ตัวอย่างกราฟฟิกงานนิทรรศการของ TCDC

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.4 ตัวอย่างกราฟฟิกงานนิทรรศการอื่นๆ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.5 ตัวอย่างกราฟิกงานนิทรรศการอื่นๆ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลเบื้องต้น

4.1 สรุปขอบเขตของนิทรรศการ

4.1.1 ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อนิทรรศการ : Thai ไทย!

ชื่อรองของนิทรรศการ : การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการ

1. เพื่อชี้ให้เห็นถึงการสำนึกถึงถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของไทย
2. เพื่อนำความเป็นไทยกลับมาสู่ใจคนไทย ทั้งทางความคิด และทางปฏิบัติ
3. เพื่อปลูกฝังแนวคิดและจิตสำนึกในการสืบสานความเป็นไทยและนำวัฒนธรรมไทยมาใช้หรือปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างภาคภูมิใจ

ประเภทของนิทรรศการ : นิทรรศการทางการศึกษา แบบชั่วคราว

ระยะเวลาการจัดแสดง : 3 เดือน (1 มีนาคม – 30 พฤษภาคม 2552)

สถานที่จัดงาน : ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ TCDC

กลุ่มเป้าหมาย

: กลุ่มคนในเมือง ผู้สนใจเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม นักศึกษา และนักเรียนทั่วไป
กลุ่มอาชีพที่มีผลต่อคนส่วนใหญ่ เช่น ผู้ผลิตสื่อ นักออกแบบ ครูอาจารย์ เป็นต้น
กิจกรรมของงาน : งานสัมมนา THAI – ใหม่ – ไทย – เก่า

ณ ห้องออคิดทอเรียม ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ TCDC

วันที่ 1 เมษายน 2552 เวลา 13.30 – 16.30 น.

การแบ่งหมวดของนิทรรศการ

- อาหารการกิน
- การเดินทาง
- การสื่อสาร
- ความเชื่อ
- การแต่งกาย
- สถาปัตยกรรมและงานศิลป์
- เครื่องใช้
- ความบันเทิง

4.1.2 การนำเสนอแบบปลายเปิด

เนื่องจากลักษณะของงานนิทรรศการจะพูดถึงแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงของวิถีดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สามารถตัดสินหรือสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้น ควรเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ เปลี่ยนแปลงแล้วสุดท้ายแล้วดีหรือไม่ดี ความเหมาะสมที่ควรเปลี่ยนแปลงไปนั้นอยู่ ณ จุดไหน อีกทั้งแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงของวิถีไทยนั้น ถ้ามีการนำเสนอในรูปแบบที่ทำให้ผู้เข้าชมได้เกิดความคิดต่อยอดและรู้สึกมีอารมณ์ร่วมไปกับนิทรรศการจะทำให้ผู้เข้าชมได้ประโยชน์จากการเข้าชมมากกว่าการนำเสนอข้อมูลแบบตรงๆหรือนำเสนอข้อมูลที่ มีข้อสรุปแล้วโดยที่ผู้เข้าชมไม่ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลอะไรอีก

การนำเสนอแบบปลายเปิด หมายถึง การนำเสนอข้อมูลที่ไม่มีข้อสรุป เป็นข้อมูลที่ผู้รับข้อมูลต้องหาข้อสรุปต่อเองหรือคิดต่อยอดไปจากข้อมูลที่ได้รับ มีลักษณะที่ชี้ทำให้เกิดความคิดต่อไม่ได้สรุปข้อมูลสุดท้ายอย่างชัดเจน หรือตอบคำถามของปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนแต่จะบอกเหตุของปัญหา ผลของปัญหา หรือข้อดีข้อเสียเมื่อเกิดปัญหานั้น

4.1.3 ขอบเขตของโครงการ

- สัญลักษณ์ของนิทรรศการ
- สัญลักษณ์แสดงหมวดหมู่ทั้ง 8 หมวดของนิทรรศการ
  - อาหารการกิน
  - การแต่งกาย
  - เครื่องใช้
  - ความเชื่อ
  - สถาปัตยกรรมและงานศิลป์
  - การสื่อสาร
  - ความบันเทิง
  - การเดินทาง
- ป้ายชื่อหมวด
- ป้ายประชาสัมพันธ์
- แผ่นพับ และบรรจุภัณฑ์
- กราฟฟิกสำหรับตกแต่งหน้างานนิทรรศการ
- กราฟฟิกฉากหลังเวทีงานสัมมนา
- บัตรเชิญ และซองจดหมาย สำหรับงานสัมมนา

4.2 แนวทางในการออกแบบ

เนื่องจากแนวความคิดหลักของนิทรรศการคือ การเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย ในด้านการออกแบบกราฟฟิกจึงนำแนวความคิดนี้มาออกแบบ โดยต้องนำเสนอให้รู้สึกถึงความเป็นไทยอย่างเด่นชัดพร้อมทั้งเห็นการเปลี่ยนแปลง การผสมผสานของวัฒนธรรมต่างชาติกับความเป็นไทยไปพร้อมกัน

ด้านรูปแบบของกราฟฟิก เนื่องจากแนวความคิดเรื่องการนำเสนอข้อมูลแบบปลายเปิด จึงใช้กราฟฟิกที่เรียบง่ายในการนำเสนอ เพื่อผลักดันแนวความคิดให้เด่นชัดมากกว่าการตกแต่งสวยงาม

บทที่ 5

การออกแบบ

5.1 ชื่องาน และสัญลักษณ์ของงาน

ชื่องานที่นำมาเป็นสัญลักษณ์ต้องเป็นชื่อที่ตอบ โจทย์แนวความคิดของนิทรรศการ ทำให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย และการเปลี่ยนแปลง

ในช่วงแรกของการออกแบบได้กำหนดชื่องาน ไว้สามชื่อ เพื่อทำการทำลองออกแบบให้หลากหลายแนวทางเพื่อดูแนวโน้มความเป็นไปได้ หลังจากนั้นก็เลือกแนวโน้มของแนวทางการออกแบบที่ดีที่สุดแล้วพัฒนาแบบร่างจนได้สัญลักษณ์ของนิทรรศการ

5.1.1 แนวทางที่ 1 : ออกแบบสัญลักษณ์ด้วยตัวอักษร

ชื่อนิทรรศการ “THAI ไม่ไทย”

แบบที่ 1 เน้นความฉงน “?” ของการเปลี่ยนแปลง และตัวอักษรระหว่างคำว่า THAI ที่เขียนด้วยอักษรไทย และคำว่า ไทย ที่เขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ

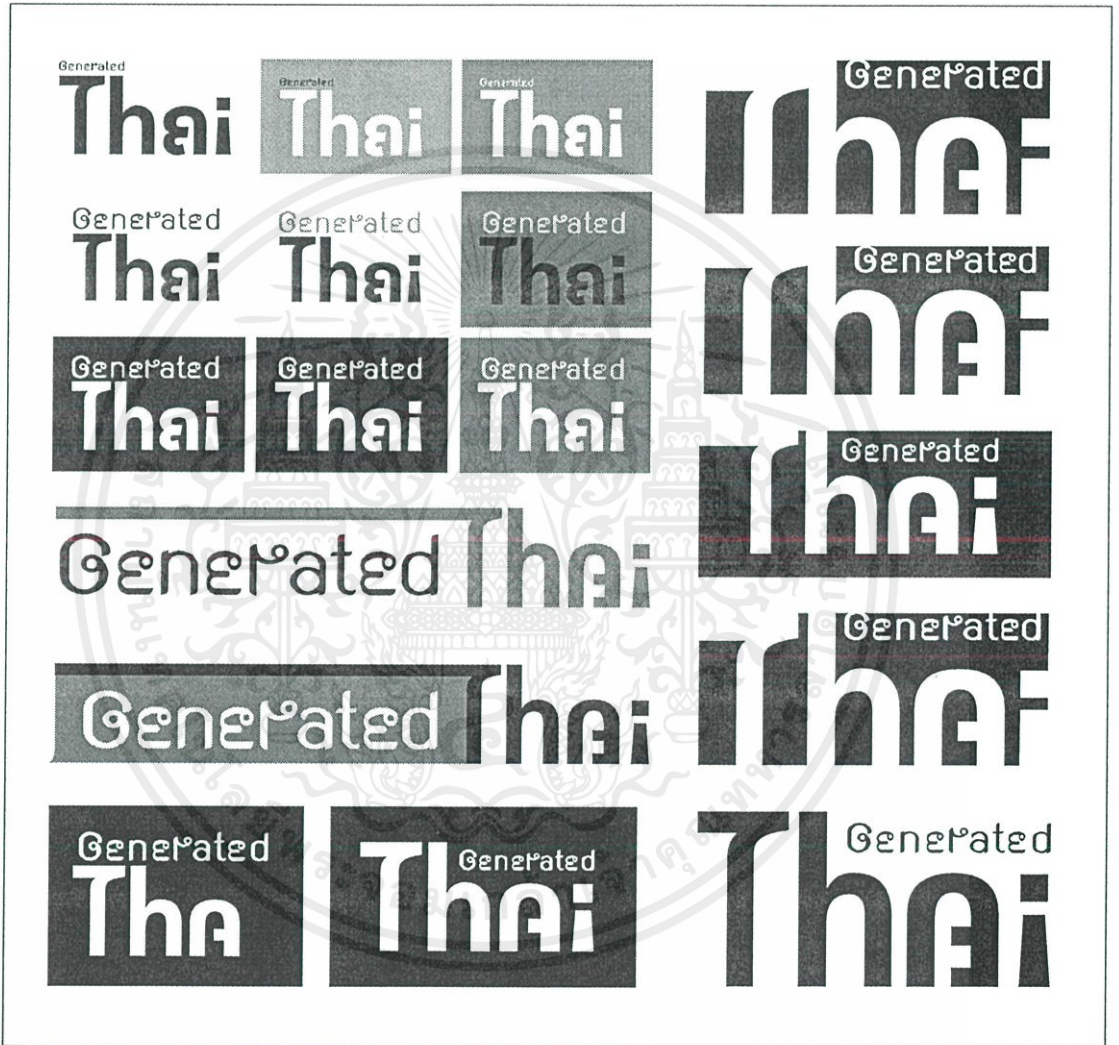
ภาพที่ 5.1 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 1 แบบที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อนิตรรศการ “GENERATED ไทย”

แบบที่ 4 เน้นเรื่องการเปลี่ยนแปลงกับตัวอักษรที่คำว่า GENERATED นำมาจัดรูปแบบใหม่ด้วยตัวอักษรภาษาไทย

ภาพที่ 5.4 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 1 แบบที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อนิทรรศการ “THAI ไทย”

แบบที่ 5 เน้นเรื่องการเปลี่ยนแปลง และใช้ตัวอักษรระหว่างคำว่า THAI ที่เขียนด้วยอักษรไทย และคำว่า ไทย ที่เขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ

ภาพที่ 5.5 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 1 แบบที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.3 แนวทางที่ 3 : ออกแบบสัญลักษณ์ด้วยภาพตัดทอนและตัวอักษร

แบบที่ 1 ใช้สัญลักษณ์ของมือที่ใช้ลายไทย และเส้นรอบนอกหรือรูปร่างของมือที่ทำสัญลักษณ์ “OK” ที่เป็นของต่างชาติ ร่วมกับตัวอักษร

ภาพที่ 5.8 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 3 แบบที่ 1

แบบที่ 2 ใช้สัญลักษณ์ของมือที่ใช้ลายไทย และเส้นรอบนอกหรือรูปร่างของมือที่แทนมือของชาวต่างชาติทำท่าทาง “ไหว้” ร่วมกับตัวอักษร

ภาพที่ 5.9 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 3 แบบที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบที่ 3 ใช้สัญลักษณ์ลายไทยและลายของต่างชาติเป็นแนวทาง เพื่อสื่อถึงการ
ร่วมกันของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมต่างชาติ ร่วมกับตัวอักษร

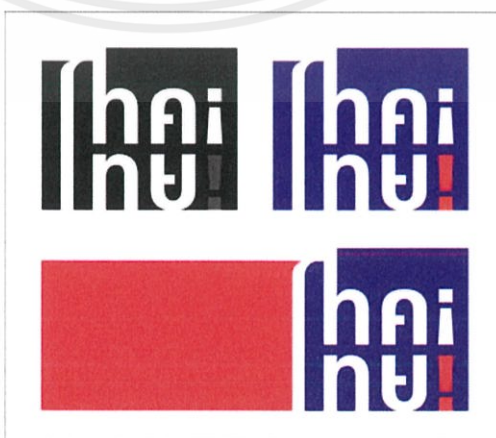
ภาพที่ 5.10 แบบร่างสัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่ 3 แบบที่ 3

5.1.4 แนวทางที่เลือกใช้

เป็นสัญลักษณ์ในชื่อว่า “THAI ไทย” ใช้อักษรที่เรียบง่ายเพื่อเน้นแนวความคิดของการ
เปลี่ยนแปลง และเป็นสัญลักษณ์ที่เห็น ได้ชัดเจนแม้มีขนาดเล็ก จะสังเกตได้ว่าเมื่อนำสัญลักษณ์มา
วางบนพื้นที่ที่มีพื้นที่ของสีที่เข้ามาในตัวสัญลักษณ์ทั้งที่ตัวอักษร และพื้นที่ด้านหลัง ทำให้เกิด
ลูกเล่นมากขึ้น

ตัวอักษรของสัญลักษณ์นี้ออกแบบให้ตัว “A” กับ “ย ยักษ์” และตัว “T” กับเครื่องหมาย
อัศเจรีย์กลับด้านกันเพื่อสื่อถึงการเปลี่ยนแปลงการผสมผสานของวัฒนธรรม อีกทั้งยังใช้ตัว
“ไม่มลาย” และตัว “T” ตัวเดียวกันอีกด้วย

จากแนวทางที่เลือกใช้ของสัญลักษณ์งาน จะเป็นตัวควบคุมแนวทางการออกแบบ
กราฟฟิกในส่วนอื่นๆต่อไป เช่น การใช้สีจะใช้สีที่แสดงออกถึงความเป็นไทย คือ สีแดง, ขาว, น้ำ
เงิน (สีธงชาติ) และมีสีอื่นประกอบเพียงเล็กน้อย เช่น สีดำ และสีเทา

ภาพที่ 5.11 สัญลักษณ์ของงาน แนวทางที่เลือกใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.2 ตัวอักษรที่ใช้เป็นตัวพิมพ์ของงาน

ภาพที่ 5.15 แบบอักษรที่ใช้เป็นตัวพิมพ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

SMB ADVANCE BOLD ITALIC

แบบอักษรที่ให้ใช้เฉพาะกรณีที่ต้องการให้ข้อความนั้นเรียกร้องความสนใจมากที่สุด ในกลุ่มของตัวอักษรด้วยกัน ทั้งนี้ต้องเป็นข้อความที่มีขนาดสั้น เช่น ข้อความที่เป็นหัวข้อ ข้อความโฆษณาหรือดึงดูดความสนใจ เป็นต้น

SMB ADVANCE REGULAR

แบบอักษรนี้ให้ใช้เป็นข้อความปกติของงาน หรือส่วนที่เป็นหัวข้อย่อย

SMB ADVANCE LIGHT

แบบอักษรนี้ให้ใช้เฉพาะส่วนที่แสดงข้อมูลจำนวนมาก หรือมีหลายบรรทัด

5.4 สิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์

5.4.1 ป้ายชื่อหมวดของนิทรรศการ

5.4.1.1 แนวทางที่ 1 ใช้ชื่อหมวด และสัญลักษณ์ของงาน

ภาพที่ 5.16 ป้ายชื่อหมวดของงาน แนวทางที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.1.2 แนวทางที่ 2 ใช้ชื่อหมวด ภาพประกอบ และสัญลักษณ์ของงาน

ภาพที่ 5.17 ป้ายชื่อหมวดของงาน แนวทางที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.2 ป้ายประชาสัมพันธ์ประเภท POSTER

ขนาด 59.4*84 เซนติเมตร

5.4.2.1 แนวทางที่ 1 ใช้ภาพถ่ายเป็นภาพประกอบ

ภาพที่ 5.18 แบบร่างป้ายประชาสัมพันธ์ : POSTER แนวทางที่ 1

5.4.2.2 แนวทางที่ 2 ใช้ภาพตัดทอนสัญลักษณ์ของมือที่ใช้ลายไทย และเส้นรอบนอกหรือรูปร่างของมือที่ทำสัญลักษณ์ “OK” ที่เป็นของต่างชาติ เป็นประกอบ

ภาพที่ 5.19 แบบร่างป้ายประชาสัมพันธ์ : POSTER แนวทางที่ 2

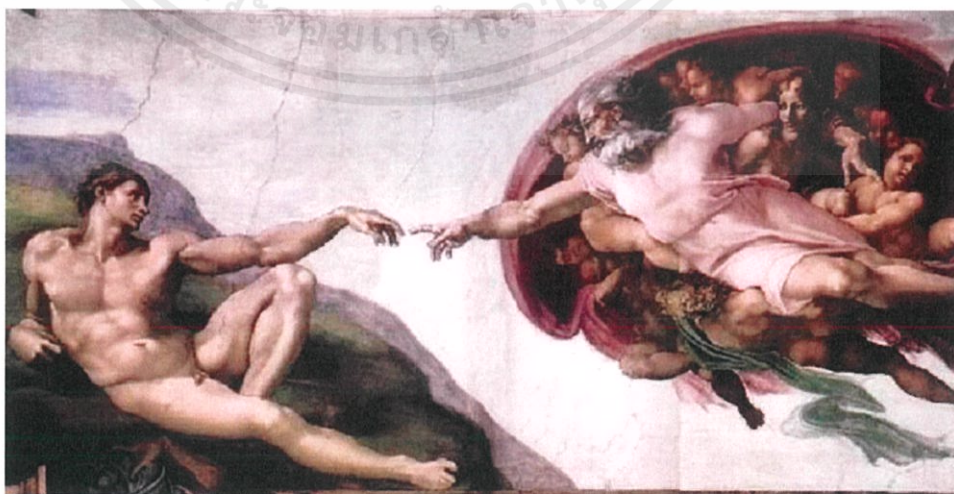
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.2.3 แนวทางที่ 3 ใช้ภาพตัดทอนเป็นภาพประกอบ โดยที่ใช้ภาพตัดทอนหน้าคนที่ เป็นลายไทยซ้อนภาพกับภาพรูปร่างของหน้าคน เพื่อสื่อถึงการซ้อนทับกันของวัฒนธรรม

ภาพที่ 5.20 แบบร่างป้ายประชาสัมพันธ์ : POSTER แนวทางที่ 3

5.4.2.4 แนวทางที่ 4 (แนวทางที่เลือกใช้) ภาพประกอบเป็นภาพที่ใช้ภาพตัดทอนของมือที่ชี้นิ้วมาชนกัน มีลักษณะของการเชื่อมต่อกัน พบปะกัน หรือร่วมกัน โดยที่มีภาพต้นแบบมาจากภาพ THE CREATION OF ADAM ของ MICHAEL ANGELO

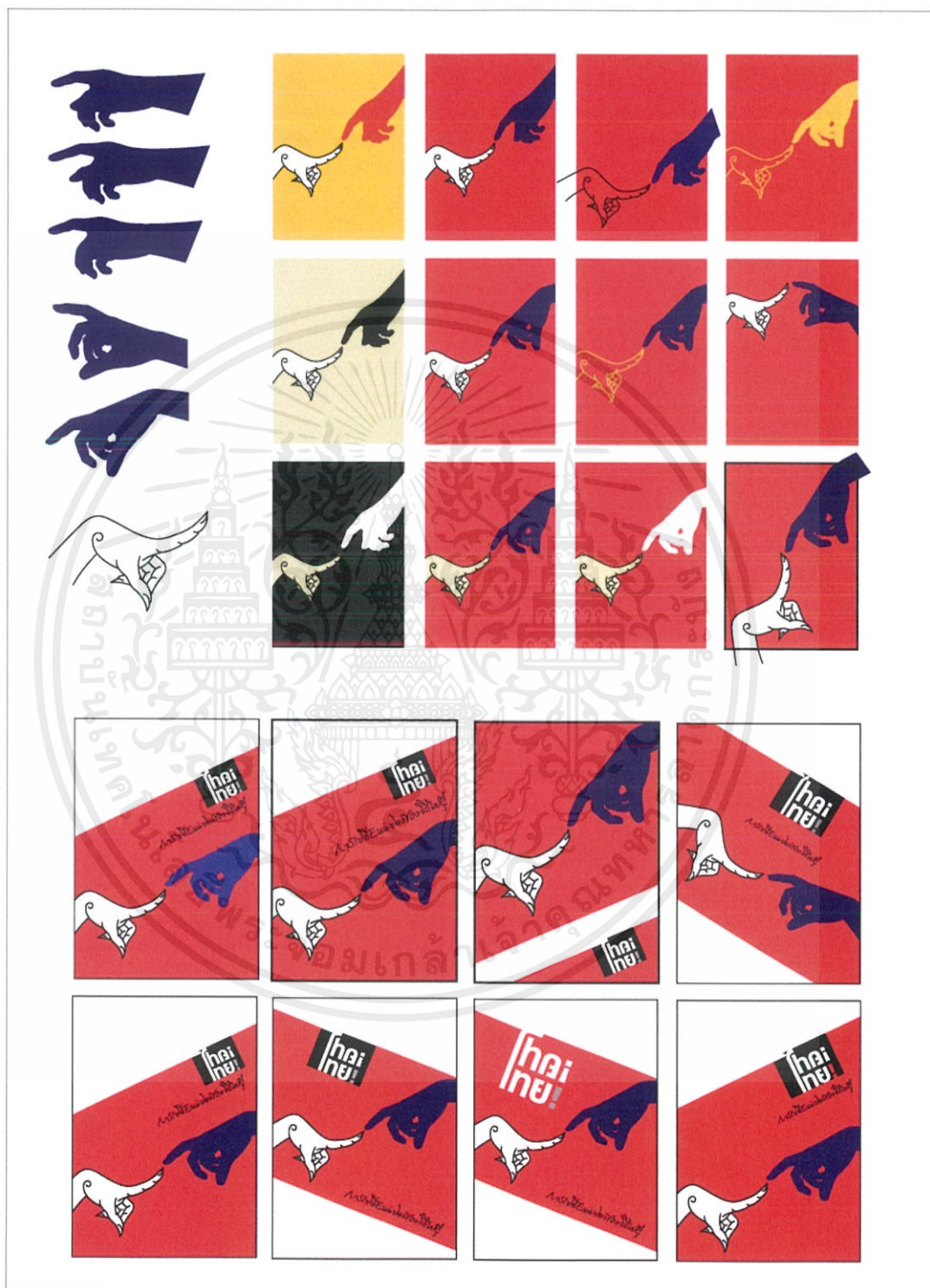
ภาพที่ 5.21 THE CREATION OF ADAM

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.22 แบบร่างและการพัฒนาป้ายประชาสัมพันธ์ : POSTER แนวทางที่ 4.1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.23 แบบร่างและการพัฒนาป้ายประชาสัมพันธ์ : POSTER แนวทางที่ 4.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

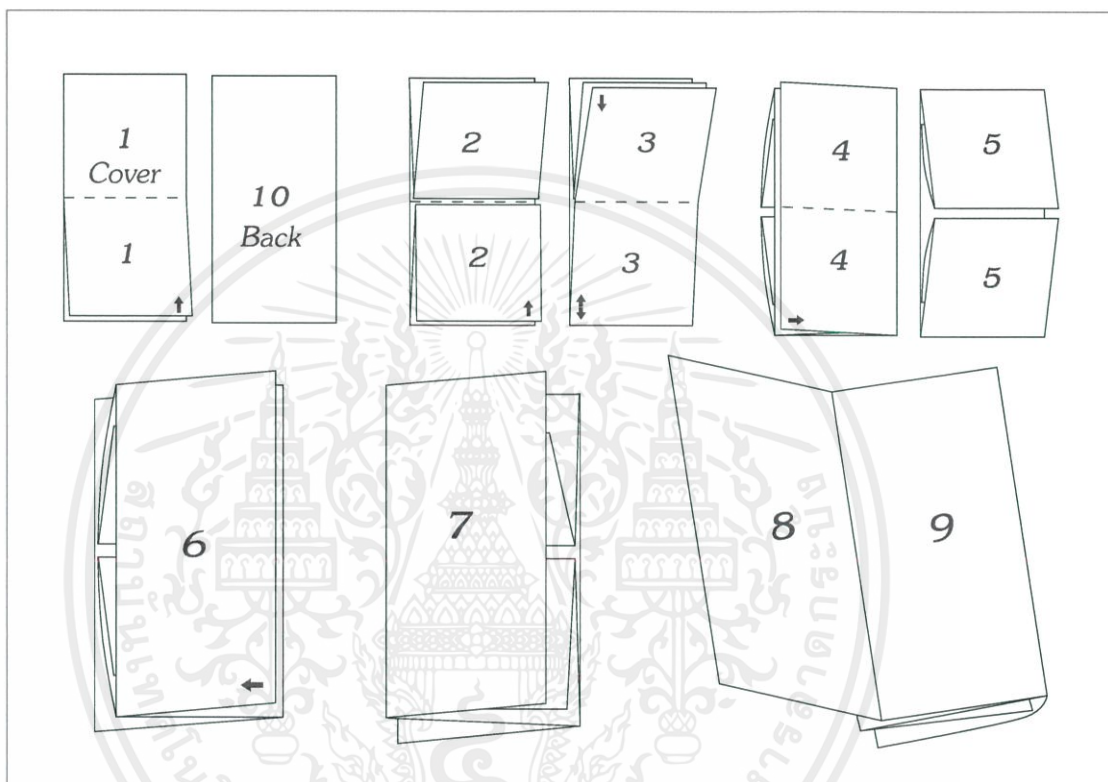
ภาพที่ 5.24 แบบร่างและการพัฒนาป้ายประชาสัมพันธ์ : POSTER แนวทางที่ 4.3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.3 แผ่นพับ

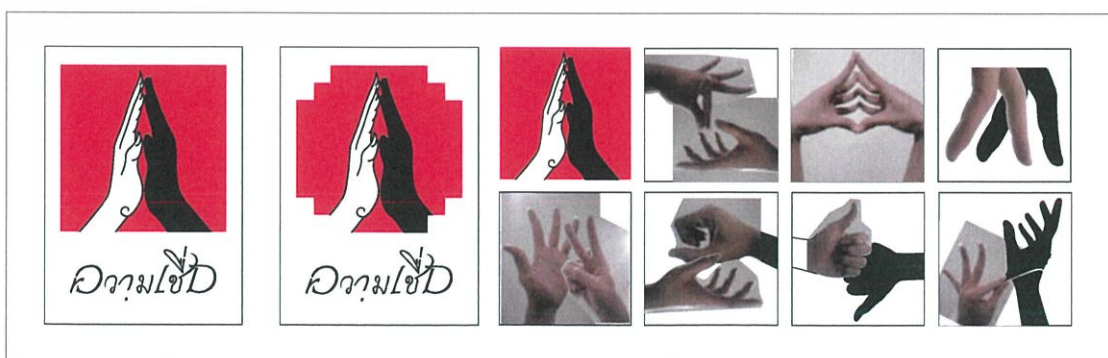
ขนาด 9*9 เซนติเมตร ต่อ 1 ช่องแผ่น

5.4.3.1 รูปแบบการพับที่ 1 (วิธีการเปิดแผ่นพับยาก ไม่เป็นลำดับ และทำให้สับสน เมื่อกางออกมาแล้ว FORM ของแผ่นพับไม่ลงตัว)

ภาพที่ 5.25 รูปแบบการพับที่ 1

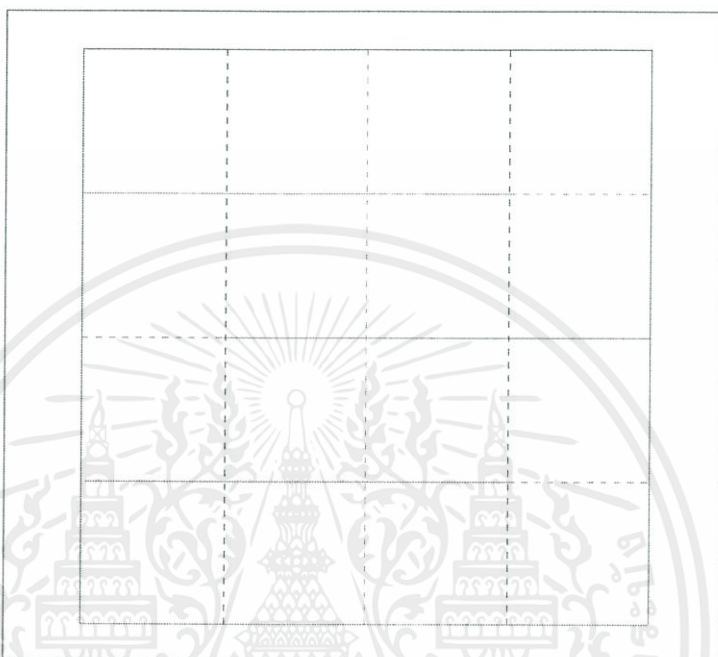
5.4.3.2 แบบร่างกราฟฟิกประกอบแผ่นพับ

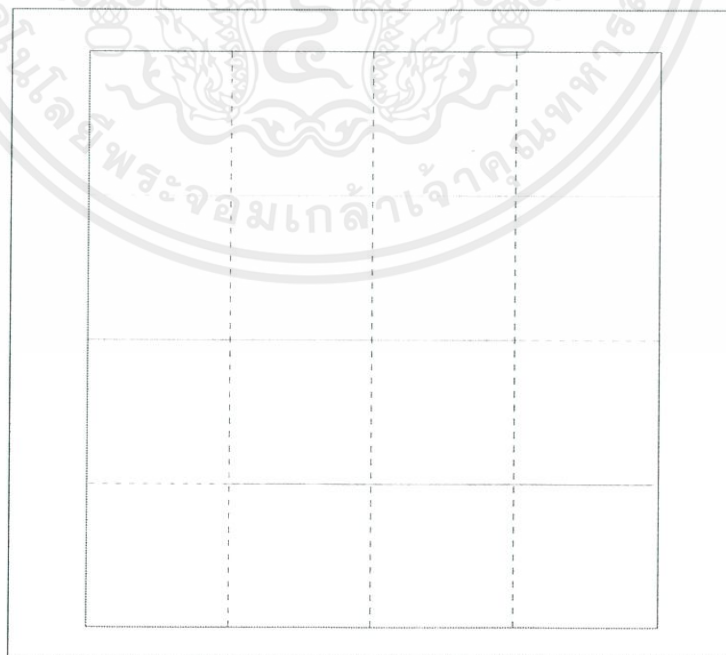
ภาพที่ 5.26 แบบร่างกราฟฟิกประกอบแผ่นพับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.3.3 รูปแบบการพับที่ 2 (แบบที่เลือกใช้) ไม่มีปัญหาเรื่องความสับสนในการพับ และมี FORM เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเมื่อกางออกมา ผู้เข้าชมนิทรรศการสามารถกางออกแล้วอ่านข้อมูลด้านหลังได้ สามารถใช้ติดตกแต่งคล้ายกับโปสเตอร์ได้อีกด้วย

ภาพที่ 5.27 รูปแบบการพับที่ 2 หน้าตัด 1 (เส้นตรง = รอยตัด, เส้นปรุ = รอยพับ)

ภาพที่ 5.28 รูปแบบการพับที่ 2 หน้าตัด 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.3.4 พัฒนาการแบบร่างของแผ่นพับ

ในการออกแบบแผ่นพับตาม รูปแบบการพับที่ 2 ที่เลือกนั้น ได้ออกแบบให้หน้า คู่แต่ละคู่แสดงชื่อหมวด และกราฟฟิกประกอบหมวดนั้นๆ โดยที่ด้านหลังจะมีข้อมูลของแต่ละ หมวดอยู่ โดยที่รอยต่อของแผ่นพับจะมีรอยปรุเพื่อความสะดวกในการฉีกแยกออกเป็นแผ่นคู่

ภาพที่ 5.29 แบบร่างแผ่นพับครั้งที่ 1 หน้าตัดที่ 1

ภาพที่ 5.30 แบบร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 1 ครั้งที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.31 แบบร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 1 ครั้งที่ 2 เมื่อแยกเป็นส่วนๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

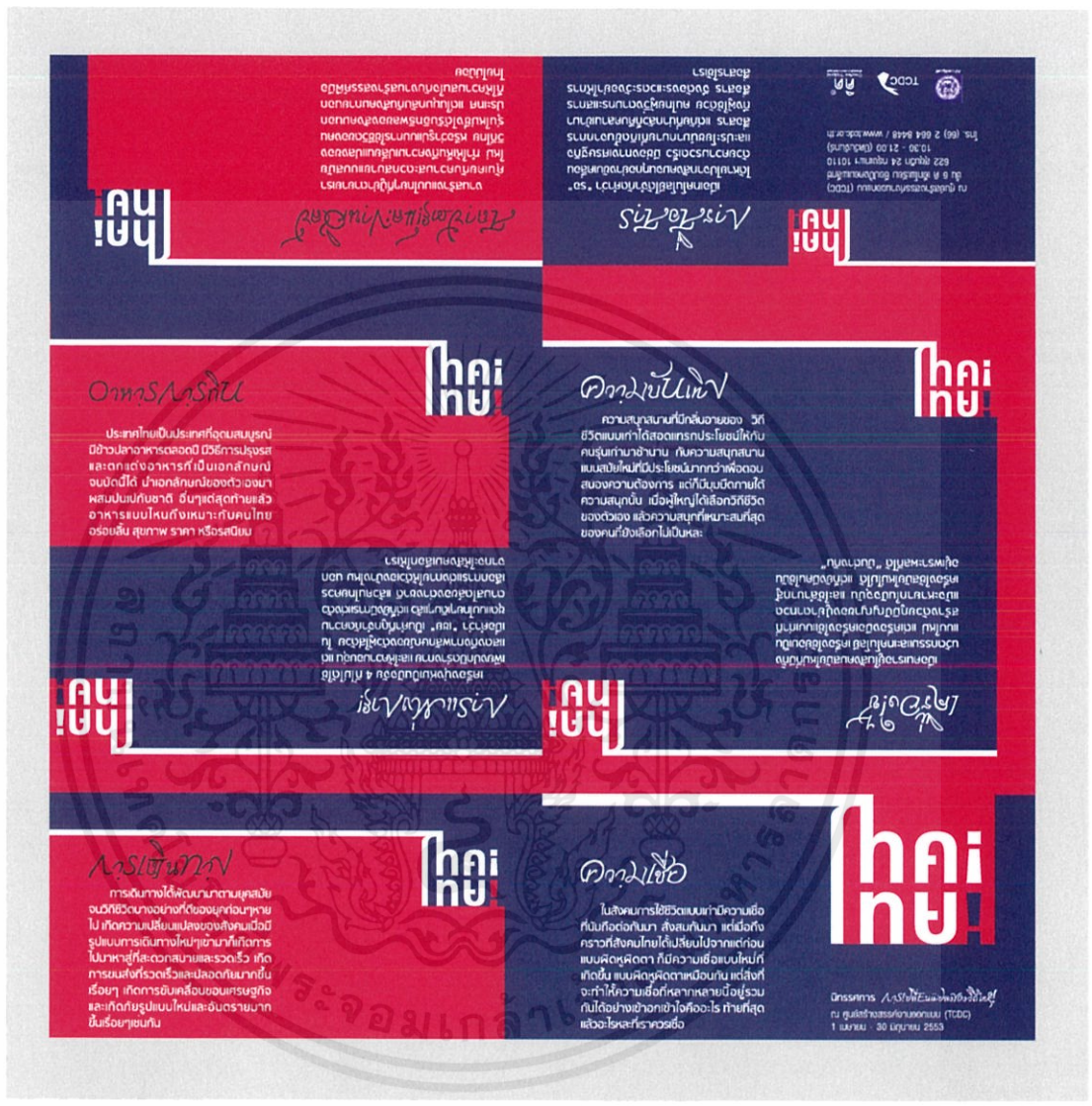
ภาพที่ 5.32 แบบร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 1 ครั้งที่ 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.33 แบบร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 1 ครั้งที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.34 ภาพร่างแผ่นพับ หน้าตัดที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลภายในแผ่นพับมีดังนี้

1. **หมวดความเชื่อ** : เมื่อความเชื่อมีคำว่าโบราณ และสมัยใหม่

ข้อมูลประกอบ : ในสังคมการใช้ชีวิตแบบเก่ามีความเชื่อที่นับถือต่อกันมาสั่งสมกันมา แต่เมื่อถึงคราวที่สังคมได้เปลี่ยนไปจากแต่ก่อนแบบผิดหูผิดตาก็มีความเชื่อแบบใหม่ที่เกิดขึ้นแบบผิดหูผิดตาเหมือนกัน แต่สิ่งที่จะทำให้ความเชื่อที่หลากหลายนี้อยู่รวมกันได้อย่างเข้าอกเข้าใจคืออะไร ท้ายที่สุดแล้วอะไรล่ะที่เราควรเชื่อ

2. **หมวดการเดินทาง** : การคมนาคมนำพามาซึ่งทุกสิ่ง ไม่ว่าจะดีหรือไม่

ข้อมูลประกอบ : การเดินทางได้พัฒนารูปแบบมาตามยุคสมัย จนวิถีชีวิตบางอย่างที่ดีของยุคก่อนๆหายไปเกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมเมื่อมีรูปแบบการเดินทางใหม่ๆเข้ามา เกิดการไปมาหาสู่ที่สะดวกสบาย และรวดเร็ว เกิดการขนส่งที่รวดเร็วและปลอดภัยมากขึ้นเรื่อยๆเกิดการขับเคลื่อนของเศรษฐกิจ และเกิดภัยรูปแบบใหม่และอันตรายมากขึ้นเรื่อยๆเช่นกัน

3. **หมวดการแต่งกาย** : เครื่องแต่งกายบ่งบอกความเป็นตัวตนว่า คุณคือใคร

ข้อมูลประกอบ : เครื่องนุ่งห่มเป็นปัจจัย 4 ที่ไม่ได้ใช้เพียงปกปิดร่างกาย และให้ความอบอุ่น แต่แสดงถึงภาพลักษณ์ของตัวผู้ใส่ด้วย ในเมื่อคำว่า "เซย" เป็นคำที่ถูกจำกัดความชุดแบบไทยๆเดิมๆแล้ว แต่ก็ยังมีการแต่งตัวตามสไตล์ของต่างชาติ แล้วคนไทยควรเลือกการแต่งกายให้ตัวเองบ้างไหม นอกจากจะให้สังคมเลือกให้เรา

4. **หมวดเครื่องใช้** : วิถีชีวิตแบบเก่าและใหม่ กำลังดำเนินไปพร้อมกัน คุณจะใช้ภูมิปัญญา หรือคป๋ม

ข้อมูลประกอบ : กิจกรรมที่เราทำมักต้องมีเครื่องใช้มาประกอบกิจกรรม เครื่องใช้ที่อยู่รอบตัวเราก็ฟ้องว่าตัวเราทำอะไรไม่ทำอะไร เมื่อเราอยู่ในสังคมสมัยใหม่ที่มีทั้งนวัตกรรมและเทคโนโลยี เครื่องใช้ย่อมเป็นแบบใหม่ แต่เครื่องมือเครื่องใช้แบบเก่าที่สร้างภูมิปัญญาของปู่ย่าตาทวด แม้จะหายากในปัจจุบันและใช้ลำบากสู้เครื่องใช้สมัยใหม่ไม่ได้ แต่ก็ยังมีคนใช้มันอยู่ เพราะผลที่ได้มันต่างกัน

5. **หมวดความบันเทิง** : จะความบันเทิงแบบไหนก็สนุก แต่สิ่งที่ได้จากความสนุกมันต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลประกอบ : ความสนุกสนานที่มีกลิ่นอายของวิถีชีวิตแบบเก่าได้สอดแทรกประโยชน์ให้กับคนรุ่นเก่ามาช้านานกับความสนุกสนานแบบสมัยใหม่ที่มีประโยชน์มากกว่าเพื่อตอบสนองความต้องการ แต่ก็ยังมีมุมที่ภายใต้ความสนุกนั้น เมื่อผู้ใหญ่ได้เลือกวิถีชีวิตของตัวเอง แล้วความสนุกที่เหมาะสมที่สุดของคนที่ยังเลือกไม่เป็นผล.

6. หมวดอาหารการกิน : ประเทศไทยแผ่นดินอุดมไปด้วยอาหารนานาชาติ
- ข้อมูลประกอบ : ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์มีอาหารการกินตลอดปีจนเหลือกินเหลือเก็บ อีกทั้งยังอุดมไปด้วยอาหารจากนานาชาติ คนไทยมีวิธีการปรุงรสและตกแต่งอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ จนบัดนี้ได้นำเอกลักษณ์ของตัวเองมาผสมปนเป่กับชาติอื่นๆ แต่สุดท้ายแล้วอาหารแบบไหนถึงเหมาะกับคนไทย อร่อยลิ้น สุขภาพ ราคา หรือรสนิยม

7. หมวดสถาปัตยกรรมและงานศิลป์

: งานสร้างเพื่อคนไทย กับความสะดวกสบายแบบสมัยใหม่

ข้อมูลประกอบ : งานสร้างแบบไทยๆที่ปู่ย่าตายายเรากู้เคย กับความสะดวกสบายแบบสมัยใหม่ทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของวิถีไทย หรือรูปแบบการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ซึ่งได้รับอิทธิพลของสังคมนอกประเทศ แต่ในมุมมองกลับกัน สังคมภายนอกก็ให้ความสนใจกับงานสร้างสรรค์ฝีมือไทยไม่น้อย

8. หมวดการสื่อสาร : เทคโนโลยีช่วยร่นเวลาจนคำว่า “รอ” หายไป

ข้อมูลประกอบ : เมื่อเทคโนโลยีได้จำกัดคำว่า "รอ" ได้หายไปจากสังคมจนทุกอย่างขับเคลื่อนด้วยความรวดเร็ว มีช่องทางเศรษฐกิจ และประโยชน์มากมายที่เกิดขึ้นจากการสื่อสาร แต่ภัยที่น่ากลัวก็คือคลื่นความถี่เข้ามาถึงผู้ใช้เหมือนกัน คนไทยผู้วิ่งตามกระแสการสื่อสาร จึงต้องระแวดระวังอย่าให้การสื่อสารใช้เรา

5.4.4 ป้ายประชาสัมพันธ์ประเภท BANNER

แบบร่างป้ายประชาสัมพันธ์ : BANNER ขนาด 1*1.8 และ 1*2.5 เมตร

ภาพที่ 5.35 แบบร่างป้ายประชาสัมพันธ์ : BANNER

5.4.5 กราฟฟิกตกแต่งผนังทางเข้า

แบบร่างกราฟฟิกตกแต่งผนังทางเข้าขนาด 3*8 เมตร

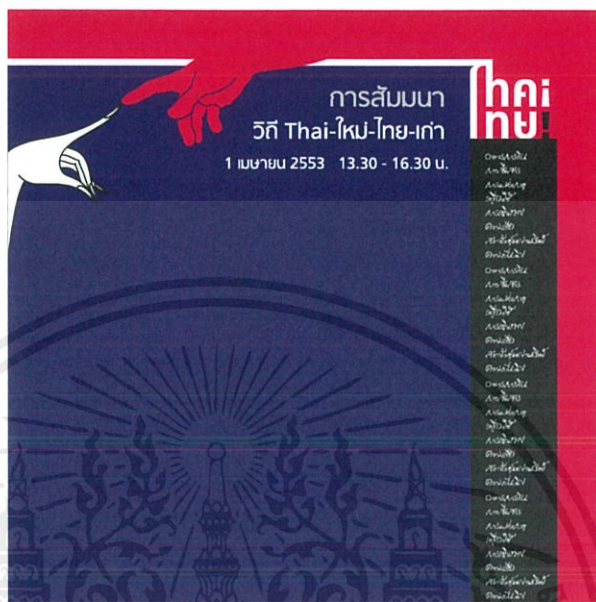

ภาพที่ 5.36 แบบร่างกราฟฟิกตกแต่งผนังทางเข้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.6 กราฟฟีกฉากหลังเวทีงานสัมมนา

แบบร่างกราฟฟีกฉากหลังเวทีงานสัมมนาขนาด 3*3 เมตร

ภาพที่ 5.37 แบบร่างกราฟฟีกฉากหลังเวทีงานสัมมนา

5.4.7 บรรจุภัณฑ์ของแผ่นพับ และบัตรเชิญงานสัมมนา

เนื่องจากลักษณะของแผ่นพับที่สามารถฉีกแยกออกเป็นชิ้นๆตามหมวดได้ จึงควรมีบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยทำให้สามารถเก็บแผ่นพับได้ไม่กระจัดกระจายกัน นอกจากนี้รูปแบบของบรรจุภัณฑ์จะนำมาใช้เป็นบัตรเชิญงานสัมมนาในลักษณะที่ใกล้เคียงกันด้วย

ภาพที่ 5.38 แบบร่างรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ และบัตรเชิญงานสัมมนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

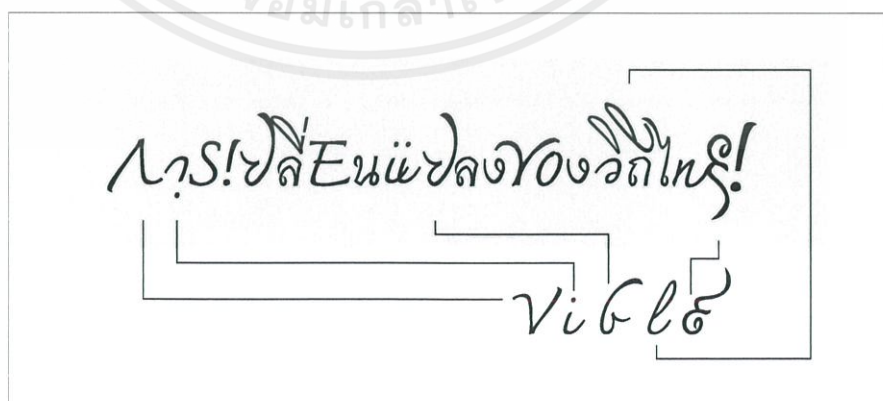
ผลงานจริง

6.1 สัญลักษณ์ของงาน

ภาพที่ 6.1 สัญลักษณ์ของงาน

6.2 ชื่อรองของงาน

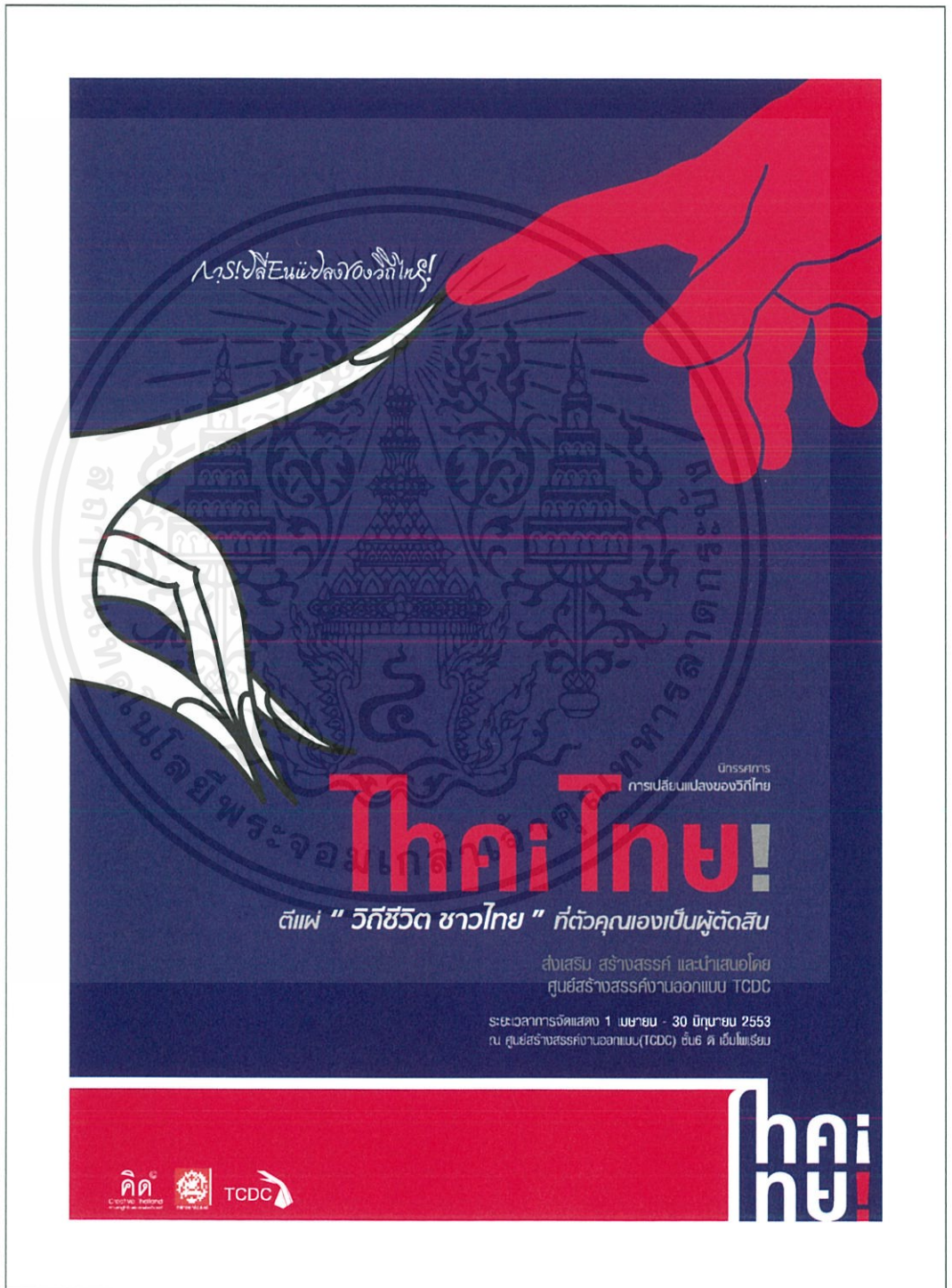
ภาพที่ 6.2 ชื่อรองของงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5 ป้ายประชาสัมพันธ์

6.5.1 POSTER ขนาด A1

ภาพที่ 6.5 POSTER

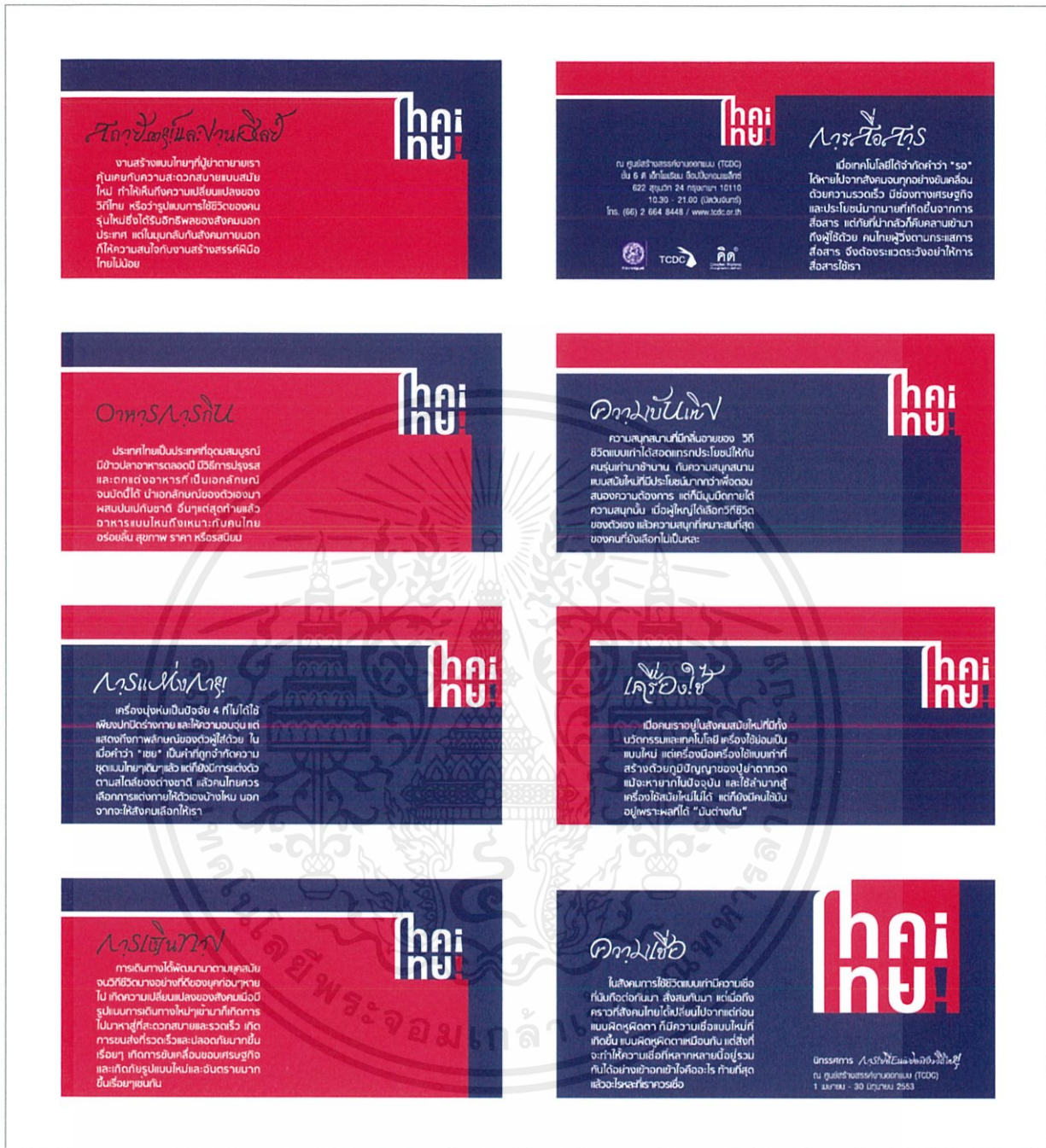
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.8 ภาพของแต่ละหมวดภายในแผ่นพับหน้าตัดที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.9 ภาพของแต่ละหมวดภายในแผ่นพับหน้าตัดที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.10 ปกหน้าและปกหลังของแผ่นพับ (ภาพถ่าย)

ภาพที่ 6.11 แผ่นพับของนิทรรศการ (ภาพถ่าย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.12 แผ่นพับหน้าตัดที่ 1 (ภาพถ่าย)

ภาพที่ 6.13 แผ่นพับหน้าตัดที่ 2 (ภาพถ่าย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรจุภัณฑ์ของแผ่นพับ

ภาพที่ 6.14 บรรจุภัณฑ์ของแผ่นพับ

ภาพที่ 6.15 ภาพคลี่บรรจุภัณฑ์ของแผ่นพับ (ภาพถ่าย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.7 บัตรเชิญงานสัมมนา

ภาพที่ 6.16 บัตรเชิญงานสัมมนา

ภาพที่ 6.17 บัตรเชิญงานสัมมนา (ภาพถ่าย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.8 กราฟฟิกตกแต่งผนังทางเข้า

ภาพที่ 6.18 กราฟฟิกตกแต่งผนังทางเข้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการทำโครงการนี้ได้เรียนรู้ถึงสิ่งต่างๆมากมายทั้งที่ได้รวบรวมไว้ในศิลปะนิพนธ์เล่มนี้ และที่ไม่สามารถแสดงเป็นข้อมูลได้ ตั้งแต่การเริ่มคิดโครงการ ค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ การหาข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งมีอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่เป็นอักษรและข้อมูลภาพ ส่วนของการหาข้อมูลนี้เองที่จะทำให้งานออกแบบที่ต้องอิงข้อมูลเช่น โครงการนี้สามารถทำไปได้อย่างต่อเนื่องและครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งสำหรับโครงการนี้ยังบกพร่องเรื่องการหาข้อมูลภาพประกอบ จะเห็นได้จากภาพมือทั้งที่เป็นภาพลายไทย และภาพตัดทอนรูปร่างของมือยังไม่เป็นภาพที่สวยงามสมบูรณ์นัก

นอกจากปัญหาในเรื่องการออกแบบแล้วการทำโครงการนี้ยังพบกับปัญหาทางเทคนิคซึ่งเกิดจากความผิดพลาดของผู้ทำโครงการเองทำให้เป็นบทเรียนที่สำคัญในการทำงานต่อไป สำหรับตัวผู้ทำโครงการเองก็มีปัญหาเรื่องการแบ่งเวลาในการทำงานอีกด้วย เนื่องจากผู้ทำโครงการมีงานและกิจกรรมอื่นๆนอกเหนือจากการทำศิลปะนิพนธ์ จึงทำให้ต้องแบ่งเวลาให้ดี ในการทำโครงการครั้งนี้แม้จะเหนื่อยแต่ก็เป็นข้อดีที่ทำให้ได้ฝึกการทำงานหลายๆอย่างและการแบ่งเวลา

สำหรับผู้ทำโครงการคิดเห็นว่า ช่วงเวลาในการออกแบบที่กินเวลาทั้งภาคเรียนนั้นยาวนานจนบางช่วงรู้สึกเบื่อกับงานที่ตัวเองทำ แต่สุดท้ายแล้วก็ภูมิใจกับผลงานที่ตัวเองได้ทำออกมาเป็นงานศิลปะนิพนธ์

บรรณานุกรม

วิวรรณ จันท์เทพ. การจัดแสดงและนิทรรศการ. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2548.

ถาวร สายสืบ. การประกอบภาพ. พิษณุโลก : ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2546.

เป็รื่อง กุมุท. เทคนิคนิทรรศการ. กรุงเทพมหานคร : สุริยวิยาศาส์น, 2526.

วิรุณ ตั้งเจริญ. ออกแบบกราฟฟิก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อีแอนด์ไอคว, 2545.

วัฒน์ะ จุฑะวิภาต. การจัดนิทรรศการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, 2526.

วิถีไทย : ความรู้เรื่องชีวิตของคนไทย. ไทยโฟลค [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://www.thaifolk.com>

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กูรูสนุก [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://guru.sanook.com>

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์. บล็อกเกอร์สนุก [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://blogger.sanook.com>

ความเชื่อของคนโบราณ. บล็อกเกอร์สนุก [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://blogger.sanook.com>

ขนบธรรมเนียมประเพณี. เอ็ดคูอิเท็ค [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://edu.e-tech.ac.th>

ทัศนศิลป์ ประเภทของศิลปะ. โกทูโนว์ [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://gotoknow.org>

ศิลปะไทยแบบประเพณีประยุกต์. โอเคเนชั่น [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net>

ภูมิปัญญาไทยกับวิถีการกินอาหารของคนไทย. บ้านมหา [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://www.baanmaha.com>

หลักการออกแบบนิทรรศการ. หนั่งโฟล์ [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://hning4.blogspot.com>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ -สกุล

นาย ตรรก เหล่าอรรถปรีชา

ที่อยู่

97 ซอย 109 ถ.ลาดพร้าว
แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ
กรุงเทพมหานคร 10240

E-mail : WICCA_FROZEN@HOTMAIL.COM

ประวัติการศึกษา

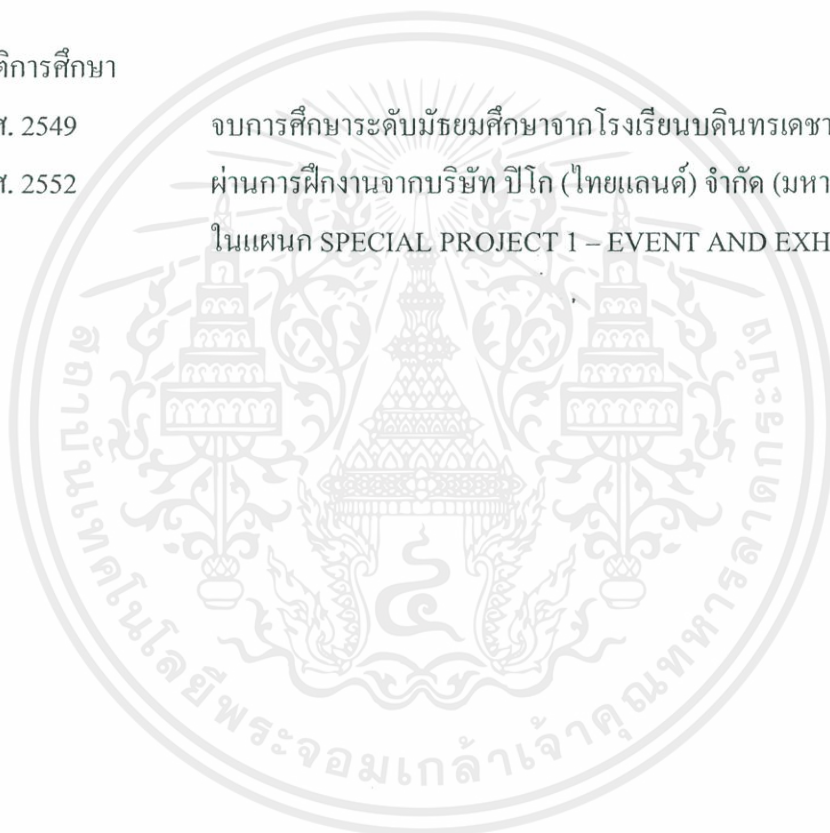
พ.ศ. 2549

จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

พ.ศ. 2552

ผ่านการฝึกงานจากบริษัท พีโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)

ในแผนก SPECIAL PROJECT 1 – EVENT AND EXHIBITION

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้